

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**MADDE BAĞIMLILIĞI OLAN VE OLMAYAN ERGENLERDE ALGILANAN BABA
TUTUMLARI VE BABALARINDAKİ KUMAR OYNAMA DAVRANIŞININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
SEDA ABAYLI

GAZİANTEP, 2021

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**MADDE BAĞIMLILIĞI OLAN VE OLMAYAN ERGENLERDE ALGILANAN BABA
TUTUMLARI VE BABALARINDAKİ KUMAR OYNAMA DAVRANIŞININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
SEDA ABAYLI**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ŞAZİYE SENEM BAŞGÜL**

GAZİANTEP, 2021

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Madde Bağımlılığı Olan ve Olmayan Ergenlerde Algılanan Baba Tutumları ve Babalarındaki Kumar Oynama Davranışının İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımca bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

14/08/2021

Seda ABAYLI

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının yürütülmesinde bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL'e saygılarımı sunarım. Her konuda bana sonsuz sevgisini ve güvenini sunan aileme ve sevgili eşim Akın Abaylı'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Gaziantep, 2021

Seda ABAYLI

ÖZET

Bu çalışmada madde bağımlılığı olan/olmayan ergenlerin algıladıkları baba tutumları ve babalarının kumar oynama davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Gaziantep ilinde bulunan bir psikiyatri kliniğinde madde bağımlılığı nedeniyle tedavi görmekte olan 13-18 yaş arası erkek ergenler ve babaları, Gaziantep'te öğrenim görmekte olan 13-18 yaş arası madde kullanmayan erkek ergenler ve babaları oluşturmaktadır. Katılımcılara Ergen ve Baba Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği ve South Oaks Kumar Tarama Testi uygulanmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre babası kumar oynayan ergenler, oynamayanlara göre babalarından daha fazla duygusal ve fiziksel cezalandırma; daha az duygusal sıcaklık, aşırı korumacılık/müdahalecilik ve kayırmacılık algılamaktadır. Babaların kumar oynama düzeyleri ile ergenlerin algıladıkları duygusal sıcaklık ve aşırı korumacılık/müdahalecilik arasında anlamlı düzeyde negatif; duygusal ve fiziksel cezalandırma arasında ise anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Madde bağımlılığı olan ergenlerin babalarının olmayanların babalarından daha fazla kumar oynadığı bulunmuştur. Kumar ve madde bağımlılığının ebeveyn-çocuk ilişkisi açısından değerlendirilmesi için konuyla ilgili daha fazla çalışma yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ergenlik, kumar, algılanan baba tutumları, ebeveyn tutumları, madde bağımlılığı.

ABSTRACT

The purpose of this current study is to examine the perceived father attitudes of adolescents with and without substance addiction and their fathers' gambling behaviors. The sample of the study consists of male adolescents ages ranged between 13 and 18, receiving and not receiving inpatient treatment in a Psychiatry Clinic with their fathers in Gaziantep. The Questionnaires Adolescent and Father Personal Information Form, EMBU/Father Sub-Dimension and SOGS were applied.

The results showed that adolescents whose fathers gambled were more likely to receive emotional and physical punishment from their fathers than those who did not. While there was a significant negative relationship between fathers' gambling levels and adolescents' perceived emotional warmth and overprotection/interventionism; a significant positive relationship was found between emotional punishment and physical punishment. The level of gambling of the fathers of adolescents with substance addiction is significantly higher than the fathers of adolescents without substance addiction.

Keywords: adolescent, gambling, perceived father attitudes, perceived parental attitudes, drug addiction.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Soruları.....	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Tanımlar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Kumar Bağımlılığı.....	6
2.1.1. Bağımlılık Tanımı ve Tarihçesi.....	6
2.1.2. Kumar Tanımı ve Tarihçesi.....	8
2.1.3. Kumar ve Bağımlılık.....	9
2.1.4. Kumar Bağımlılığının Psikolojik Etkileri.....	11
2.2. Madde Bağımlılığı Tarihçesi ve Tanı Kriterleri.....	13
2.2.1. Bağımlılık Yapıcı Maddeler.....	15
2.3. Anne Baba Tutumları.....	16
2.3.1. Reddedici Tutum.....	18

2.3.2. Duygusal Sıcaklık.....	18
2.3.3. Kayırmacılık.....	19
2.3.4. Aşırı Koruyuculuk.....	19
2.4. İlgili Araştırmalar.....	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	26
YÖNTEM.....	26
3.1. Araştırmanın Modeli.....	26
3.2. Çalışma Grubu.....	26
3.3. Veri Toplama Araçları.....	28
3.3.1. Ergen Kişisel Bilgi Formu.....	28
3.3.2. Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu.....	28
3.3.3. Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği (EYTÖ).....	28
3.3.4. South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT).....	29
3.4. İşlem.....	29
3.5. Verilerin Analizi.....	30
3.6. Güvenirlilik Analizi.....	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	32
4.1. Bulgular.....	32
4.1.1. Betimleyici Verilerin Analizi.....	32
4.1.2. Ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular.....	33
4.1.3. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular.....	45
4.1.4. Ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular.....	50

4.2. Tartışma.....	54
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	62
SONUÇ VE ÖNERİ.....	62
KAYNAKÇA.....	63
EKLER	
Ek-1. Etik Kurul Belgesi	
Ek-2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.	Ergen	Katılımcıların	Demografik	
Özellikleri.....			26	
Tablo 2.	Babaların Demografik Özellikleri.....			27
Tablo 3.		Diğer	Betimleyici	
İstatistikler.....			27	
Tablo 4.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyutları ve South Oaks Kumar Tarama Testi için Betimleyici İstatistikler.....			31
Tablo 5.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları için Cronbach's Alfa Güvenirlik Analizi Sonuçları.....			32
Tablo 6.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Ergenlerin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....			33
Tablo 7.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Ergenlerin Madde Kullanımına Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....			34
Tablo 8.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Ergenlerin Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....			36
Tablo 9.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Madde Kullanan Ergenlerin İlk Madde Kullanım Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....			36
Tablo 10.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....			37
Tablo 11.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....			38
Tablo 12.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Çalışma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....			40
Tablo 13.	EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....			41

Tablo 14. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Baba Kumar Oynama Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	43
Tablo 15. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Kumar Oynayan Babaların İlk Kez Kumar Oynama Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	44
Tablo 16. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Ergenlerin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	45
Tablo 17. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Ergenlerin Madde Kullanımına Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	46
Tablo 18. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Ergenlerin Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 19. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Madde Kullanan Ergenlerin İlk Madde Kullanım Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 20. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	47
Tablo 21. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	48
Tablo 22. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Çalışma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	48
Tablo 23. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	49
Tablo 24. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi İlk Kez Kumar Oynama Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	49

Tablo 25. Ergenlerin EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....50

Tablo 26. Madde Kullanan Ergenlerin EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....52

Tablo 27. Madde Kullanmayan Ergenlerin EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....53

KISALTMALAR LİSTESİ

DSM : The Diagnostic and Stastical Manuel of Mental Disorders

SOKTT : South Oaks Kumar Tarama Test

APA : American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Birliği)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, çalışmanın önemi ve amacı, problemi ve araştırma soruları açıklanmıştır. Ayrıca çalışmanın sınırlılıkları ve varsayımları belirtilmiş, çalışmada yer almakta olan önemli kavramlar tanımlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bağımlılık, içerisinde pek çok kavramı barındıran bir yelpazedir. Genel olarak bağımlılık; bir olaya, nesneye, kişiye veya varlığa karşı hissedilen aşırı istek ya da başkasının iradesinin kontrolü altında olmak olarak tanımlanabilir (Kurak, 2020: 8). Goodman (1990)'a göre ise bağımlılık; hem zevk duymak hem de içsel rahatsızlıktan kurtulmak amacıyla yapılan bir davranışı tekrarlayan bir biçimde kontrol etme çabalarının boşa çıkması ve önemli olumsuz sonuçlarına rağmen bu davranışı devam ettirmektedir (Goodman, 1990: 1404). Bu yelpaze altında günümüzde öne çıkan bağımlılık türleri ise madde bağımlılığı, davranışsal bağımlılıklar ve internet bağımlılığıdır. Davranışsal bağımlılıklar başlığı altında değerlendirilen bağımlılık türlerinden biri ise kumar bağımlılığıdır.

Türk Ceza Kanunu'nun 228/4. maddesine göre kumar; kazanç sağlama amacıyla oynanan, kar ve zararın şansa bağlı olduğu oyunlardır (Türk Ceza Kanunu, 2004: 9020). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere bir oyunun kumar olarak değerlendirilebilmesi için kazanç sağlama amacıyla oynanması ve kar/zararın şansa bağlı olmasıdır. Tahmin ve talihe dayalı olan kumar niteliğindeki oyunlar neredeyse her devirde ve toplumda yapılmış ve oynanmıştır (Bayındır, 2018: 60).

Kumar ile ilgili son 10 yılda Türkiye'de batı ülkelerine benzer şekilde gelişme gözlemlenmiş, yeni gelir kaynağı arayan devlet tarafından daha fazla yasallaştırılmıştır. 1986 yılına kadar ülkemizde devlet tarafından oynatılan yalnızca 3 oyun varken (At Yarışı, Milli Piyango ve Spor Toto) son 10 yılda yeni gelir kaynakları sağlama açısından Sayısal Loto, Spor Loto, Hemen Kazan ve Toto-Gol olmak üzere 4 yeni oyun başlatılmıştır (Duvarcı ve Varan, 2001: 35). 2007 verileri; yılda dünyada sayısal oyunlar ve bahis oyunlarına 213.001 milyar dolar ve sayısal şans oyunlarına ise 13.725 milyar dolar ayrıldığını göstermektedir. Bu

rakamların 3 milyar doları ise Türkiye’de yatırılan parayı işaret etmektedir (Yaşar, 2010: 140).

Birçok kültürde eğlenmek ve boş zamanı değerlendirmek amacıyla oynanan bu oyunlar bir bağımlılığa dönüştüğünde bireyin kendisine, yakınlarına ve topluma zarar verebilmektedir (George vd., 2016: 199). Kumar oynamak pek çok kişi için eğlenceli ve heyecanlı bir aktivite olarak görülse de yapılan çalışmalar sonucunda kumar bağımlılığının diğer psikopatolojiler kadar yaygın olduğu görülmüştür (Arcan, 2012: 1). Problemlili kumar oynama davranışı dolayısıyla kişi, birçok psikolojik soruna maruz kalmaktadır ve kendini beden bütünlüğünün tehdit altında olduğu durumlarda bulabilmektedir. Aynı zamanda aile içinde güven kaybına, duygusal ve fiziksel şiddete neden olmaktadır. Toplumda ise bu durum huzursuzluğa ve güvensizliğe, haksız ve kolay kazancın meşrulaşmasına yol açtığı görülmektedir (Yeşilay). Yapılan araştırmalar göstermiştir ki kumar bağımlılığının zararlı ve olumsuz sonuçları yalnızca kumarı oynayan kişiyle sınırlı kalmayıp çevresindeki ve ailesindeki kişilere de zarar vermektedir. Bu, kumar oynama davranışının devam ettirilmesi için borç para verme konusunda manipüle edilme, daha sonra borcun tahsil edilememesi, tehdit ve şiddete uğrama gibi görülebilirken (Wiebe vd., 2003: 26); çocuğun aile içindeki tartışma ve kavgalara şahit olması, kumar oynama davranışından dolayı ailenin girdiği ekonomik zorluğa çocuğun da maruz kalması, ailelerin boşanma yoluyla parçalanmasına kadar giden sorunlardan çocuğun da büyük düzeyde etkilenmesi olarak görülebilir. Yani patolojik kumar oynama davranışı, yalnızca günümüz kişilerini ve kitleleri değil, aynı zamanda gelecek nesilleri de birçok yönden olumsuz etkileyeceği için bilimsel araştırmaların bu alanda yoğunlaşılması gerektiği düşünülmektedir.

İnsanın doğduğu andan itibaren üyesi olduğu en küçük toplumsal yapı olan aile, bunun yanında çocuğa toplumsal tutum ve davranışları kazandıran ilk birimdir. Aile öncelikle çevresiyle sağlıklı ve dengeli bir uyum gerçekleştirebilmesini için çocuğa güven duygusunu aşılar. Daha sonra ise doğru davranış biçimlerini öğretmek amacıyla çocuğa bir rol model oluşturur. Bireyin öğrendiklerini gerçek yaşama dökmesine yardım eden bu alıştırma doğru yapmayan veya yapamayan ailelerde sonuç; bireyin yaşam ve kişilik özelliklerini olumsuz yönde etkilemekte ve kişiyi çeşitli konularda farklı arayışlara yöneltmektedir. 12-15 yaş arası bireylerin grup ve özdeşleşme tercihlerinde bulunduğu bir dönemdir ve bu dönemde aile içinde yaşadığı olaylar yanlış sosyal tercihlerde bulunmasına ve psikoaktif madde kullanımına yönelmesine neden olabilmektedir. Ailelerin takındıkları tutumların da bu konuda etkisi büyüktür (Can, 2007: 29). Aile içindeki rol dağılımları, ebeveynlerin takındıkları tutum ve

davranışların çocukların sorunlu davranışlar sergilemeleri üzerindeki etkisi önemlidir (Çetinkaya, 2019: 2). Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda istikrarlı bir şekilde ebeveyn desteğinin, kontrolün ve sert cezalandırmadan kaçınmanın çocukların daha yüksek okul notları, daha az davranış problemleri, daha iyi ruhsal sağlık, daha yüksek benlik algısı ve daha az madde kullanımı ile ilişkili bulunmuştur (Amato ve Fowler, 2002: 704).

Literatürde önceki çalışmalara göz atıldığında; ergen bireylerin problemleri internet kullanımları ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin (Altıntaş ve Öztapak, 2016), (Karaer, 2018); madde bağımlılığı olan ergenlerde algılanan ebeveyn tutumlarının (Öngel Atar vd., 2016) incelendiğine rastlanmıştır. Ayrıca literatürde madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerde algılanan anne baba tutumlarının karşılaştırıldığı çalışmalara (Oğuz ve Öğretir Özçelik, 2018), (Aydoğdu ve Olcay Çam, 2013), (Ebibi Çakır, 2018), (Oğuz, 2019) rastlanmıştır. Literatürde bu konuda yapılan çalışmalar az olduğu için araştırmanın gerekliliği ön görülmüştür.

Aile ve aile üyeleri, toplumsal sistemin alt parçasıdır. Bu nedenle aile içinde duygusal veya davranışsal bir bozulma aile üyelerinde bozulmaya yol açabildiği gibi, aile üyelerinde meydana gelen bir bozulma da aile sistemini etkilemektedir (Taylan, 2018: 28). Dolayısıyla aile içinde var olan madde bağımlılığı, kumar bağımlılığı gibi sorunlar tüm aile sistemini ve aile üyelerini etkilemekte, başka aile üyelerinde de farklı veya benzer sorunlara yol açabilmektedir. 2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu'na göre 15-24 yaşlarındaki gençlerin madde kullanım oranı %35,4 ile birinci sıraya oturmaktadır. Bu oran madde bağımlılığı için en büyük risk altındakilerin gençlerimiz olduğunu göstermektedir.

Ebeveynleriyle ilişkisi ve aile içindeki olayların ergen bireyin seçimlerini, sosyal çevresini ve ruh sağlığını etkilediği gerçeği göz önüne alındığında, aile içinde kumar bağımlılığı olan bir ebeveynin varlığı ve bu bağımlılık neticesinde aile içinde oluşabilecek sorunlar ve huzursuzluk ortamının varlığı ise çocuk ve ergen bireyleri oldukça etkilemektedir. Madde bağımlılığı olan ebeveynlerin çocuklarında madde bağımlılığı görülme olasılığının ebeveynlerinde madde bağımlılığı olmayan çocuklara göre fazla olduğu bilinmektedir (Taylan, 2018: 14). Literatüre bakıldığında; alkol/madde kullanımına eşlik eden kumar oynama davranışının (Pazarcıklı, 2018), (Kartal, 2017) incelendiği ancak madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerin babalarında kumar oynama davranışının incelenmediğine rastlanmıştır. Aile içinde farklı çeşitte bağımlılıkların varlığının ve etkilerinin ortaya çıkarılması, babada kumar oynama düzeyinin madde kullanımı olan ve olmayan ergenlerde

farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi önleme ve rehabilitasyon süreçleriyle ilgili yol göstermesi açısından önemli olduğu düşünölmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerin algıladıkları baba tutumları ve babalarının kumar oynama davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Soruları

- Algılanan baba tutumları madde kullanan ve kullanmayan ergenler arasında farklılaşmakta mıdır?
- Babalarının kumar oynama davranışları madde kullanan ve kullanmayan ergenler arasında farklılaşmakta mıdır?
- Babalarının kumar oynama davranışı, sosyodemografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada kullanılacak olan ölçeklerin, ölçmeyi amaçladıkları olguyu doğru bir biçimde ölçebildikleri varsayılmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılacak olan ergenlerin ve babalarının South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT), Ebeveyn Yetiştirme Tutumları Ölçeği ve Baba ve Ergen Kişisel Bilgi Formu sorularını doğru anladıktan sonra dürüst ve açık bir biçimde cevap verecekleri varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma yalnızca Gaziantep ilinde yer alan bir psikiyatri kliniğinde tedavi gören erkek ergenler ve ebeveynleri, yine Gaziantep ilinde yer alan ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan madde kullanımı olmayan erkek ergenler ve ebeveynleri ile sınırlıdır. Bu araştırmanın bulguları kullanılan veri toplama araçlarının sonuçları ile sınırlıdır. Araştırmada

ele alınan değişkenler, uygulanan veri toplama araçlarının güvenilirlik ve geçerliliği ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağımlılık: Bir olaya, nesneye, kişiye veya varlığa karşı hissedilen aşırı istek ya da başkasının iradesinin kontrolü altında olmak (Kurak, 2020: 8).

Madde Bağımlılığı: Bedenin işlevlerini olumsuz şekilde etkileyen maddelerin kullanılması, bu davranıştan zarar görülmesine rağmen bu maddelerin kullanımının bırakılmamasıdır (Yeşilay, 2020).

Ergenlik Dönemi: Bireyin çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine geçerken biyo-psiko-sosyal alanda gösterdiği değişim ve gelişimdir (Ericson'dan [1968] aktaran Oğuz, 2019: 8).

Kumar: Kazanç sağlama amacıyla oynanan, kar ve zararın şansa bağlı olduğu oyunlardır (Türk Ceza Kanunu, 2004: 9020).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kumar Bağımlılığı

2.1.1. Bağımlılık Tanımı ve Tarihçesi

Türk Dil Kurumu'na göre bağımlılığın tanımı “bağımlı olma, tabiiyet”tir. Daha geniş anlamlarına baktığımızda ise karşılaşılan sorunları kendi kendine çözmek ve kendine yön seçebilmek için gerekli beceriden yoksun olma, kendi kendine yetememe durumu olarak tarif edilmektedir. Tiyekli (2013)'ye göre ise bağımlılık, kişinin yaşamını kısıtlamasına rağmen ısrarcı ve sürekli olarak keyif verici maddeyi kullanmayı veya aynı şekilde keyif verici bir davranışı devam ettirme halidir. Tarihsel olarak bağımlılığa bakıldığında genellikle madde bağımlılığının ön planda olduğu, diğer bağımlılık çeşitlerinin ise daha yakın dönemlerde ele alınıp incelendiği görülmektedir (Sulak, 2015: 18).

Bağımlılık kavramı, hem ruh sağlığı disiplinleri içinde hem de dışında birçok açıdan eleştirilmiştir. Bunun nedenleri genellikle kavramı tanımlama girişimi olmadan kullanılması, önerilen tanımların çoğunun özensiz ve müphem olması, bazı tanımların ise terimi pragmatik değerden yoksun bırakacak kadar her şeyi kapsamasıdır (Goodman, 1990: 1403). Bağımlılığın çağdaş kullanımı çelişkili ve kafa karıştırıcıdır; terim damgalayıcıdır ancak popüler olarak hemen hemen her güçlü arzu, tutku veya arayışı tanımlamak için kullanılmaktadır (Rosenthal ve Faris, 2019: 1). Şu anda bağımlılığın tanımı üzerinde evrensel olarak mutabık kalınmış bir tanım yoktur ve bazıları terimin "kavramsal olarak kaotik" olduğunu iddia etmiştir (Buchman, Illes ve Reiner, 2011: 66). Bağımlılık kelimesi, Amerikan Psikiyatri Derneği'nin Ruhsal Bozuklukların Teşhis ve İstatistik El Kitabının arka arkaya dört basımından kasıtlı olarak

çıkarıldığında, bunun nedeni bilimsel olmaktan daha ziyade aşağılayıcı, damgalayıcı ve tanımlanması çok zor bir terim olarak kabul edilmesiydi (Rosental ve Faris, 2019: 1).

Bağımlılıkta kişi, kontrolünü kaybederek kendisine zarar vermesine rağmen maddeyi ya da davranışı sürdürür. Birey bu madde ya da davranış olmadan hayatını devam ettiremeyeceğini düşünür (Çetinkaya, 2019: 10). Daha az resmi olarak; bağımlılık, hem zevk üretmek hem de iç rahatsızlıktan kurtulmak için işlev görebilen bir davranışın; davranışı kontrol etmede tekrarlayan başarısızlık (güçsüzlük) ve önemli olumsuz sonuçlara rağmen davranışın devam etmesidir (yönetilemezlik) (Goodman, 1990: 1404). Kısacası bağımlılık, güçsüzlük ve yönetilemezlik halleriyle tanımlanan bir hastalıktır.

Bağımlılık, yalnızca madde ya da maddelere karşı değil belli davranış kalıplarına karşı da oluşabilir. Davranışsal bağımlılık denilen bu türde, takıntılı bir şekilde yineleyen davranışlar yer almaktadır (Çetinkaya, 2019: 10).

DSM-III'te Bağımlılık Bozukluğu kriterleri şu şekilde tanımlanmıştır:

- (A) Belirli bir davranışa girme dürtülerine direnmede tekrarlayan başarısızlık.
- (B) Davranışı başlatmadan hemen önce artan gerginlik duygusu.
- (C) Davranışa girme anında zevk veya rahatlama.
- (D) Davranışa girerken kontrol eksikliği hissi.
- (E) Aşağıdakilerden en az beşi:
 - (1) Davranışla veya davranışa hazırlayıcı faaliyetlerle sık sık meşgul olma
 - (2) Davranışa amaçlanandan daha büyük ölçüde veya daha uzun süre sık sık katılma
 - (3) Davranışı azaltmak, kontrol etmek veya durdurmak için tekrarlanan çabalar
 - (4) Davranış için gerekli faaliyetlerde, davranışta bulunmak veya etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcanması
 - (5) Mesleki, akademik, ev içi veya sosyal yükümlülükleri yerine getirmesi beklendiğinde davranışa sık sık katılmak
 - (6) Davranış nedeniyle vazgeçilen veya azaltılan önemli sosyal, mesleki veya eğlence faaliyetleri

(7) Davranışın neden olduğu veya şiddetlendirdiği kalıcı veya tekrarlayan sosyal, finansal, psikolojik veya fiziksel bir soruna sahip olunmasına rağmen davranışın devamı

(8) Tolerans: aynı yoğunlukta devam eden davranışla istenen etkiyi veya azalmış etkiyi elde etmek için davranışın yoğunluğunu veya sıklığını artırma ihtiyacı

(9) Davranışı gerçekleştiremezse huzursuzluk veya sinirlilik

(F) Rahatsızlığın bazı semptomları en az 1 aydır devam etmektedir veya daha uzun bir süre boyunca tekrar tekrar meydana gelmiştir (Goodman, 1990: 1404).

Bağımlılığın oluşmasında sosyokültürel özellikler, kişilik, psikolojik, aile ve kalıtım gibi pek çok etmen rol oynar. Bağımlılığın psikolojik, biyolojik, davranışsal ve sosyal boyutları vardır (Tufan, 2018: 51). Bağımlılık nörobilimindeki modern araştırmalar; istek, ödül, bağımlılık ve geri çekilme ile ilgili beyin sistemlerini, mekanizmalarını ve süreçlerini tanımlayan bir bağımlılık "beyin modeli" ortaya çıkarmıştır. Model, bağımlılığın organik bir nörobiyolojik durum olduğu ve herhangi bir maddenin etkisine tepki verme şeklinin biyoloji, farmakoloji ve sinirbilimdeki nedensel teorilerle tutarlı olduğu fikrini desteklemektedir. Bu görüşün savunucuları, kullanılan dili beyin hastalığı açısından şekillendirmenin bağımlılığı olan bireylere, diğer tıbbi hastalığı olan bireylerle aynı düzeyde şefkat ve sağlık hizmetlerine erişim sağladığını savunmaktadırlar (Buchman, Illes ve Reiner, 2011: 66).

2.1.2. Kumar Tanımı ve Tarihçesi

Kumar; tıp, sosyoloji, nöroloji, psikoloji ve hukukun incelediği bir kavramdır. Türk Ceza Kanunu'nun 228/4. maddesine göre kumar; kazanç sağlama amacıyla oynanan, kar ve zararın şansa bağlı olduğu oyunlardır. Kumar oynama sonucunda kaybeden kişinin yaşadığı maddi kayıplar ailesel, ruhsal ve toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Kazanan kişide ise başarmanın getirdiği haz duygusu ve maddi kazanç sağlama sonucunda kumar oynamaya karşı bir bağımlılık geliştiği gözlenebilir (Çalın, 2019: 4).

Kumar oynama davranışı üzerinde birçok faktörün etkili olduğu bilgisine konuya ilişkin yapılan çalışmalar sonucunda erişilmiştir. Kişilik özellikleri, cinsiyet, yaş, genetik ve kalıtsal özellikler, aile yapısı, sosyal ve toplumsal özellikler, etnik yapıya ilişkin özellikler ve göçmenlik, psikopatoloji, alkol ve madde kullanımına ilişkin özellikler kumar oynama davranışı üzerinde etkili olan faktörler arasında yer almaktadır. Ayrıca kişilerin intihara meyilli olma durumu ve kişilerde görülen diğer bağımlı davranışlar da yine kumar oynama

üzerinde etkili olduğu bilinen faktörlerdendir (Coşkun, 2017: 3). 600 kişiyle yapılan araştırma sonucuna göre erkekler kadınlara, gençler yaşlılara, gelir düzeyi düşük olanların ise gelir düzeyi yüksek olanlara göre şans oyunları oynama sıklıkları daha yüksektir (Sağır & Çabuk, 2010).

Kumar oynamaya teşvik eden nedenler arasında sosyal entegrasyon (yani isteğe bağlı boş zaman eğlencesi yoluyla bağlılık ve sosyalleşme duygusu) yer alabilir. Bir filme gitmek, bir barda olmak veya fiziksel aktiviteye katılmak gibi, kumar mekanları da günlük hayatın veya sosyal izolasyondan çıkıp bir değişim ve mola sağlayabilir. Kısacası birçok eğlence amaçlı kumarbaz için, kumar bir tür yetişkin eğlencesini temsil eder (Bilt, Dodge, Randav, Shaffer ve Ganguli, 2004: 374).

2.1.3. Kumar ve Bağımlılık

Kumar faaliyetlerinin popülaritesi gün geçtikçe artmaktadır. Birçok ülkede, bazı kumar türleri yasallaştırılmıştır ve birçok eyalet veya ülke, kumar faaliyetlerinin hem sayısını hem de türünü artırmaya çalışmıştır (Ladouceur and Mayrand, 1987: 1019). Kumar, türleri ve oynayan kişilerin farklılaşan kumar çeşidi tercihleriyle birlikte bütün dünyada yaygın olan bir davranış şeklidir (Arcan, 2012: 253). Yapılan bir çalışmada Amerika ve Kanada'da yetişkin popülasyonda yaşam boyu patolojik kumar oynama yaygınlık oranının yaklaşık %1,8 olduğunu göstermektedir (Shaffer, Howard, Hall ve Bilt, 1999: 1371). Buna bağlı olarak kumar, birçok gelişmiş ülkede giderek daha büyük bir sorun haline gelmektedir. Kumar oynamak için yasallaştırılan satış noktalarının sayısındaki hızlı artış, kumarı çok daha erişilebilir hale getirmiş ve bu nedenle insanların kumar oynamasını kolaylaştırmıştır. Dahası, çevrimiçi kumar sitelerinin yaygınlaşması, bu yeni ortamda kumarın yaygınlığında önemli bir artışa yol açmıştır (Churcill ve Farrell, 2018: 1).

Kumar oynamak, çoğu kişi için eğlenceli ve heyecanlı bir aktivite olsa da yapılan yaygınlık çalışmaları göstermiştir ki kumar bağımlılığının yaygınlığı diğer psikopatolojik tanılar kadardır (Arcan, 2012). Kumar davranışı kompulsif hale geldiğinde, ilişkilere müdahale etmeye başladığında ve sosyal faaliyetleri veya işi olumsuz etkilediğinde patolojik kumar olarak tanımlanır (van Holst, van den Brinki Veltman ve Goudriaan, 2010: 418).

Tarihsel olarak, "kompulsif kumarbaz" ve "patolojik kumarbaz" terimleri, kontrol edilemeyen kumar oynama dürtüsünü bildiren kişileri belirtmek için birbirinin yerine

kullanılmıştır (Blaszczynski ve Nower, 2002: 491). Patolojik Kumar Oynama ilk olarak DSM-III'te Dürtü Kontrol Bozuklukları grubu altında yer almıştır. DSM-IV'te de aynı grupta yer alan bozukluk, DSM-V'te Madde ile İlişkili Olmayan Bozukluklar tanı grubu altında Kumar Oynama Bozukluğu adıyla yer almıştır.

Kumar oynama bozukluğu, ICD-11'de (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems) "Dürtü Kontrol Bozuklukları" başlığı altında yer almaktadır. ICD'ye göre Kumar Oynama Bozukluğu, çevrimiçi (örn. İnternet üzerinden) veya çevrimdışı olabilen ve aşağıdakilerle kendini gösteren sürekli veya tekrarlayan kumar davranışı örüntüsü ile karakterize edilir:

1. Kumar üzerinde bozulmuş kontrol (ör. Başlangıç, sıklık, yoğunluk, süre, sonlandırma, bağlam);

2. Kumarın diğer yaşam ilgi alanlarından ve günlük aktivitelerden öncelikli olduğu ölçüde, kumar oynamaya verilen önceliğin artması ve

3. Olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına rağmen kumarın devam etmesi veya artması. Kumar davranışının örüntüsü sürekli veya dönemsel ve tekrarlayan olabilmektedir. Kumar davranışının örüntüsü, kişisel, ailevi, sosyal, eğitimsel, mesleki veya diğer önemli işleyiş alanlarında önemli bir sıkıntıya veya önemli ölçüde bozulmaya neden olmaktadır. Kumar davranışı ve diğer özellikler, bir tanının atanması için normalde en az 12 aylık bir süre boyunca belirgindir, ancak tüm teşhis gereksinimleri karşılanırsa ve semptomlar şiddetliyse gerekli süre kısaltılabilir (World Health Organization, 2020).

Patolojik kumar oynama, kumar ile ilgili sürekli veya düzenli aralıklarla kontrol kaybının olduğu, kumar ile meşgul olma, akılcı olmayan düşünceler ve olumsuz sonuçlara karşın kumar oynama davranışının devam etmesiyle karakterize bir beyin hastalığıdır (Rizeanu, 2014: 626). Kumar Oynama Bozukluğu, kronik ve zaman içinde sürekli ilerleyen bir rahatsızlıktır (Çalın, 2019: 1). Bu bozukluğunun patofizyolojisinde artmış dürtüsel davranışlar, bilişsel çarpıklıklar, riskli kararlar verme, artan kontrol kayıpları ve ödül duyarlılığı gibi çekirdek fenotipler yer almaktadır (Çakmak ve Tamam, 2018: 81). Sorunlu kumar oynama sürecinin ilerleyişi katılımın artması ve alışılmış kumar kalıplarının geliştirilmesine yol açan klasik ve edimsel koşullanmanın etkisidir ve kişisel beceri ve kazanma olasılığıyla ilgili hatalı inançlara neden olan bilişsel bir süreçtir (Blaszczynski ve Nower, 2002: 491).

Klinik olarak kumar sorununun iki ana kaynaktan, sosyal faktörlerden ve bireysel özelliklerden kaynaklandığı görülmüştür (Moran, 1970: 594). Kumar ve patolojik kumar oynamanın nedenleri arasında genetik, davranışsal, bilişsel ve nörolojik etkenler olduğu öne sürülmüştür. Bunun yanı sıra kumar oynama bozukluğu olan kişilerde madde kullanım bozukluğu eş tanısının yüksek olduğundan bahsedilmiştir (Çakmak ve Tamam, 2018: 80). Ayrıca kumar davranışının ortaya çıkmasında başka bazı faktörlerden de bahsedilmektedir. Ekolojik belirleyiciler, kumarın sosyal olarak kabul edildiği, teşvik edildiği ve onaylandığı bir ortam yaratan ve besleyen kamu politikası ve düzenleyici mevzuatla ilgili olan faktörlerdir. Epidemiyolojik araştırmalar, kumar tesislerinin mevcudiyetinin ve bunlara erişimin, daha yüksek bir patolojik kumar olayıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Blanzczynski ve Nower, 2002: 491).

Kumar oynama davranışının olumsuz ve zararlı sonuçları yalnızca kumar oynayan kişiyle sınırlı kalmamaktadır. Örneğin 2003 yılında yaptıkları bir araştırma sonucuna göre Wiebe, Single ve Falkowski-Ham (2003), bir başkasının kumar oynamasından dolayı borç para verme konusunda manipüle edilme ve verilen borcun tahsil edememe gibi finansal sorunlar yaşayan, tehdit edilen ve şiddete maruz kalan kişiler olduğu bildirilmiştir. Aynı zamanda problemlili kumar oynama davranışı olan kişilerin ebeveynleri, eşleri veya çocukları bu durumdan hem psikolojik hem ekonomik olarak etkilenmektedirler. Ebeveynlerinde kişinin borçlarını kapatmak için çabalama, eşinde boşanmaya kadar gidebilen aile içi sorunlar ve çocuklarında evdeki kaos ortamından olumsuz etkilenme ve ilgisiz kalma gibi durumlar görülebilmektedir. Wiebe, Single ve Falkowski-Ham (2003) yaptıkları çalışma sonucuna göre sekiz kişiden biri başka birinin kumarından olumsuz etkilendiğini bildirmektedir.

Kumar bağımlılığında tedaviye başvurmamanın en yaygın nedenleri; sorunlarını kendi başına halletme isteği, utanç/gurur, bir sorun varmış gibi hissetmeme, tedavi hizmetlerinden haberdar olmama, sorunları paylaşmama ve damgalanmadır. Tedavi konusunda kararsız olan kumar bağımlılarında utanç ya da gurur duyma olasılığı en yüksek olanlardır ve tedavi aramama sebebi olarak hiçbir sorunu olmadığını düşünme ya da yardıma gerek duymamak olarak belirtilmiştir. Tedaviye başvurma sebebi ise en çok olumsuz duygular yaşama ya da ekonomik endişeler olarak belirtilmiştir. Ayrıca bu konuda yardım almış kumar bağımlılarında kumar oynamayı durdurma konusunda en çok yeni faaliyetler edinme ve kumar oynama durumlarından/ortamlarından kaçınma eğilimi olduğu ve bu davranışsal değişikliklerin sürdürülmesinde sosyal ve aile desteğinin önemli olduğu vurgulanmıştır (Wiebe, Single, & Falkowski-Ham, 2003).

2.1.4. Kumar Bağımlılığının Psikolojik Etkileri

Toplumdaki yaygınlığı düşük görülmesine rağmen, kumar bağımlılığı olan bireyin eşi, ailesi, arkadaşları, iş arkadaşları gibi pek çok ilişkide olduğu kişiler üzerinde önemli etkileri ve işlev kaybına neden olmaktadır. Kumar bağımlılığı, pek çok sosyal, fiziksel ve psikolojik sorunlara sebep olmaktadır. Klinik gözlemler ve psikolojik testler, patolojik kumar oynama davranışı olan bireylerde yüksek oranda duygudurum bozukluklarının eşlik ettiğini göstermektedir. 1984 yılında yapılan bir araştırmaya göre göre deneklerin yüzde yetmiş altısı majör depresif bozukluk ve %38'i hipomanik bozukluk tanısı almıştır (McCormick, Russo, Ramirez, & Taber, 1984). Çalın (2019)'ın gerçekleştirdiği çalışmada kumar bağımlılığı olan kişilerin anksiyete, hostilite, depresyon ve somatizasyon belirtilerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Literatürde patolojik kumar oynayan bireyler yüksek depresyon ile ilişkili bulunmuştur. Bunun yanı sıra klinik gözlemler arasında umutsuzluk duyguları, motivasyon eksikliği, intihar düşünceleri ve yalnızlık dahil olmak üzere klinik depresyonun hem bilişsel hem de somatik ifadeleri yer almaktadır (Blaszczynski ve McConaghy, 1988). Kumar bağımlılığı olan bireylerle yapılan bir çalışmada bu kişilerin %72'sinin en az bir majör depresyon epizodu, %52'sinin ise tekrarlayan majör depresyon epizodları yaşadığı ortaya çıkarılmış; panik bozukluk veya agorafobi yaygınlığı ise %20 bulunmuştur (Linden vd., 1986). Bir başka çalışmada ise düşük, orta ve riskli düzeyde kumar oynama davranışı olan bireylerin kumar oynamayan bireylere göre depresif belirtilerinin fazla olduğu; kumar oynama davranışı düzeylerinin depresyon üzerindeki etkisinin kişinin düşük riskliden sorunlu kumar oynama davranışına doğru ilerletmesiyle arttığı ortaya çıkarılmıştır (Churcill ve Farrell, 2018).

Araştırmalar patolojik kumar oynayan kişilerin intihar düşüncesi, intihar girişimi ve tamamlanmış intihar oranlarının arttığını göstermektedir (McCormick vd., 1984). Blaszczynski ve Farrell (1998), patolojik kumar oynama davranışı olan kişilerde tamamlanmış 44 intihardan oluşan bir vaka serisini incelemiş ve %84'ünün işsiz veya düşük sosyoekonomik düzeye sahip olduklarını bulmuşlardır. Bu kişilerin yaklaşık üçte birinin daha önce intihar girişimi ve depresyon öyküsü olduğu, dörtte birinin ise kumar sorunlarından dolayı yardım aradığı sonucuna ulaşmışlardır.

Mali kayıplar, kayıpları gizlemek için harcanan çaba ve kumar oynamaya devam etmek, sık sık yalan söylemek, kumar parası elde etmek için yasa dışı faaliyetlere katılmak, kendilerini içinde buldukları durumdan kurtarmak için yeterli meblağları tekrar tekrar kazanamamaktan duyulan hayal kırıklığı ve evlilik sorunları beklenen şekilde gerginlik, sinirlilik, düşmanlık, şüphecilik ve kişilerarası yabancılaşma gibi fizyolojik birtakım belirtilere yol açmaktadır (Blaszczynski ve McConaghy, 1988).

2.2. Madde Bağımlılığı Tarihçesi ve Tanı Kriterleri

Madde kullanımı binlerce yıl önce yazılıp günümüze kadar gelmiş yazılarda karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Çin yazıtlarında kannabis şifalı bir ot olarak tavsiye edildiği, milattan önce 3. Yüzyıl yazıtlarında ise opium ile ilgili yazılmış bilgilere rastlanmıştır. Eski Delphi kahinlerinin ise hava boruları aracılığıyla karbondioksit gazını soluyarak trans gibi bir durum yaşadıkları bilinmektedir. 1860'ta coca yapraklarından üretilen kokainin Amerika ve Avrupa'da yaygın olarak kullanılmaya başlaması kısa bir zaman diliminde meydana gelmiştir. Anksiyolitik, metamfetamin ve sedatifhipnotik ajanlar ilk kez 1930'lu yıllarda üretilmiş olup kötüye kullanılmaya başlanması 1960'larda meydana gelmiştir. Petrokimya endüstrisinin geliştiği ve uçucu madde üretiminin arttığı son yıllarda uçucu madde kötüye kullanımı anlaşılmış, bu konuda vakalar ise ilk 1950 yılında bildirilmiştir (Yancar, 2005: 5).

Madde bağımlılığının temel özelliği kişinin psikoaktif madde kullanımını kontrol edemediğini gösteren bilişsel, davranışsal ve fizyolojik semptomların bir kümesidir ve olumsuz sonuçlarına rağmen maddenin kullanımına devam etmektir (Goodman, 1990: 1404). Kısacası madde bağımlılığı kişinin madde kullanımı üzerindeki kontrolünü yitirmesi, madde kullanımının bireyin hayatının merkezi olması, madde kullanımına bağlı ruhsal ve fiziksel sorunların ortaya çıkması durumudur (Demirci, 2016: 26).

Madde bağımlılığı, bağımlı birey ve çevresindekiler için zararlı sonuçlarına rağmen, zorlayıcı uyuşturucu arama ve kullanımına neden olan kronik, sıklıkla tekrarlayan bir beyin hastalığıdır. İlk kez madde kullanma kararı çoğu insan için gönüllü olsa da zamanla meydana gelen beyin değişiklikleri kişinin öz denetimini ve uyuşturucu almaya zorlayan yoğun dürtülere direnme yeteneğini zorlamaktadır (Nida, 2011). Yapılan araştırmalar göstermiştir ki bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımının veya bağımlılık yapan davranışların devam etmesi

halinde beyinde bazı fizyolojik ve kimyasal değişiklikler meydana gelmektedir. Bu etkiler kullanılan maddeye göre farklılıklar göstermektedir. Alınan madde genellikle kişide öfori veya rahatlatıcı etkiler göstermekte olup kişi bu zamanlarda daha keyifli hisseder. Ancak zamanla aynı miktar ve sıklıkta madde kullanımını aynı etkiyi vermemeye başlar ve kişi aynı istenen etkiyi elde edebilmek için daha yüksek dozda ve sıklıkta madde kullanımına yönelir yani kişide “tolerans” gelişir (T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, 2020).

Bir kişinin uyuşturucu bağımlısı olup olmayacağını tek bir faktör tahmin edememektedir. Bağımlılık riski, bireysel biyoloji, sosyal çevre ve yaş veya gelişim aşamasını içeren bir dizi faktörden etkilenmektedir. Bir bireyin sahip olduğu risk faktörü ne kadar fazlaysa, madde kullanmanın bağımlılığa yol açma şansı o kadar artmaktadır. Her yaşta madde kullanmak bağımlılığa yol açabilse de madde kullanımını ne kadar erken başlarsa daha ciddi istismara doğru ilerleme olasılığı o kadar artmaktadır ve bu da ergenler için özel bir zorluk teşkil etmektedir. Beyinleri karar verme, muhakeme ve öz denetimi yöneten alanlarda hala gelişmekte olduğundan, ergenler özellikle uyuşturucu madde kullanımını dahil risk alma davranışlarına eğilimli olabilirler (Nida, 2011).

Madde Kullanım Bozukluğu'nun Ruhsal Bozukluklar Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'ndaki tanı ölçütleri aşağıdaki gibidir:

1. Çoğunlukla, istenenden daha fazla ve daha uzun süreli olarak alkol/madde kullanılması
2. Madde kullanımını kontrol altında tutma veya bırakmak için sürekli bir istek duyma ya da başarısız girişimlerin olması
3. Madde bulmak, kullanmak veya etkilerinden kurtulmak için çok zaman harcanması
4. Madde kullanmak için büyük bir istek, arzu veya dürtü hissedilmesi
5. Okul, iş veya evdeki sorumluluklarını yerine getirememeye olarak sonuçlanan madde kullanımını olması
6. Maddenin etkilerinin sebep olduğu veya alevlendirdiği daimi ve yineleyici kişilerarası veya toplumsal sorunlara rağmen madde kullanımının sürdürülmesi
7. Madde kullanımından dolayı bazı iş ile ilgili, toplumsal veya eğlenme-dinlenme etkinliklerinin azalması veya bırakılması
8. Tehlikeli olabilecek durumlarda ve yineleyen şekillerde madde kullanımını

9. Büyük ihtimalle madde kullanımının sebep olduğu veya alevlendirdiği kronik veya yineleyici bedensel/ruhsal bir sorunu olduğu bilgisine sahip olmasına karşın madde kullanımının sürdürülmesi
10. Ve aşağıdakilerden biriyle tanımlanan bir tolerans gelişmiş olması;
 - a. Maddenin entoksikasyonu veya istendik etkiyi sağlayabilmek için belirgin derecede artan ölçülerde madde kullanma gereksinimi
 - b. Aynı ölçülerde madde kullanımı sürdürülmesine karşın belirgin derecede daha az etki sağlanması

DSM-V’te tanımlanan bu kriterlerin 12 aylık süre içinde en az ikisi ile kendini göstermesi ve işlevsellikte düşmeye yol açması belirtilmiştir. Ayrıca, kişinin daha önce yukarıda belirtilen tanı ölçütlerini tam karşılamasından sonra madde kullanma isteği duyma hariç hiçbir tanı kriterini 3 ay ila 12 ay arasında karşılamaması durumunda “erken yatışma evresinde”, 12 aydan daha uzun süre karşılamaması durumunda ise “sürekli yatışmayla giden” olarak adlandırılmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). Madde bağımlılığının seyri boyunca madde kullanımının tekrarlandığı dönemler sık sık görülmektedir. Bir temiz kalma yani remisyon süresinden sonra arada sırada kullanmaya laps (kayma), kaymadan sonra devam eden madde kullanımıyla birlikte eski alışkanlıkların ve hastalığın belirtilerinin görülmesine relaps (nüks) adı verilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, 2020: 6).

2.2.1. Bağımlılık Yapıcı Maddeler

Tarihte geçmişe bakıldığında bağımlılık yapıcı maddelerin çok eski zamanlardan beri süregeldiği görülmektedir. Bağımlılık yapan maddeler halk arasında “uyuşturucu” olan adlandırılmaktadır. Bu kelime, sakinleştiren, uyuşturan, hareketsiz bırakan anlamına gelmekte olup, bütün bağımlılık yapıcı maddeleri kapsamamaktadır. Dolayısıyla uyarıcı maddeler de bağımlılığa sebep olduğu için “uyuşturucu” kelimesinin kullanılması yanlış olmaktadır. Uyuşturucu özelliği olan maddeler kişide uyuşma, hareketsiz kalma ve kişide kontrol kaybına yol açabilen maddelerdir (Şenocak, 2019: 9). Uyarıcı özelliği olan maddeler ise kişide coşku hali yaratan, yemek yeme ve uyuma ihtiyacını azaltan kısacası bir “uyarıma” hali yaratan maddelerdir.

Bağımlılık yapıcı maddeler, merkezi sinir sisteminde yüksek derecede depresyon veya uyarı oluşturan; bilişsel, davranış ve motor fonksiyonları ve duygu durumunda bozukluğa neden

olan psikoaktif maddelerdir (Altınbaş vd., 2017: 34). Bağımlılık yapan maddeler genellikle merkezi sinir sistemini yavaşlatanlar, kodein, merkezi sinir sistemini uyaranlar, halüsinojenler ve esrar olarak gruplandırılmaktadır (Maarroof Hamadsaed, 2021). Bu maddeler sağlığı çeşitli şekillerde etkilemektedir; beslenme alışkanlıkları ve yaşam tarzındaki değişikliklere bağlı olarak vücut ağırlığındaki değişiklikler, maddelerin vücutta dağılımı ve etkileri nedeniyle endokrin sistemdeki değişiklikler vb. (Dogar vd., 2005: 238).

DSM-V’te Madde ile İlişkili Bozukluklar Tanı Grubu altında adı geçen 9 madde türü vardır: alkol, kafein, kannabis, hallüsinojenler, uçucular, opiyat, sedatif-hipnotik ya da anksiyolitikler, uyarıcılar, tütün (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014).

ICD-10’da ise yine 9 tür madde/madde grubundan bahsedilmektedir: alkol, opioidler, kannabinoidler, sedatif-hipnotikler, kokain, diğer uyarıcılar (amfetamin türevleri), halüsinojenler, tütün ve uçucular (World Health Organization, 2016).

2.3. Anne Baba Tutumları

Toplumun en küçük yapı birimi olan aile içindeki rol dağılımları, anne ve babanın tutum ve davranışları çocukların sorunlu davranışlar sergilemesinde oldukça önemlidir. Aile içinde çocuk ve ebeveyn arasındaki iletişimde temelde baba ve annenin tutum ve davranışları belirleyicidir. Anne ve babanın çocuklarına yönelik tutumları, davranış biçimleri gibi etmenler bu gidişatı belirler. Psikolojik olarak sağlıklı, normal bir ruhsal yapıya sahip, pozitif kişiliğe sahip bireyler büyütebilmenin önemli şartlarından biri anne ve babanın tutumlarıdır (Çetinkaya, 2019). Bu tutumlar çocuğun davranış stillerini etkilemektedir (Yenigün, 2019: 6).

Her ailede çocuğa karşı gösterilen tutumlar farklılaşmaktadır. Bazı aileler daha baskıcı davranırken bazıları ise daha demokratik tutum sergilemektedir. Çocuğa karşı yapılan davranışlar bir ebeveyninden diğerine farklılık gösterebilmektedir. Ne kadar fazla ebeveyn varsa, o kadar fazla çocuk yetiştirme tarzı vardır. Ebeveyn tutumlarının çeşitli boyutları ergenlik döneminde büyük önem kazanmaktadır ve aslında araştırmalar, ebeveynleri farklı ebeveyn tutumlarına sahip olan ergenlerin kimlik durumları arasında farklılıklar ortaya çıkarmıştır (Çakır ve Aydın, 2005: 847). Bazı araştırmalar, çocukların sonuçları ile ebeveyn davranışının destek, katılım, sıcaklık, onay, kontrol, izleme ve sert cezalandırma gibi sürekli ölçümleri arasındaki ilişkileri incelemiştir (Kurdek ve Fine, 1994; Amato, 1988; Gray ve Steinberg, 1999). Bazı çalışmalar ise, dört ebeveynlik stilini içeren en yaygın şema ile kategorik bir yaklaşım benimsemiştir: Otoriter, demokratik, hoşgörülü ve ihmalkar (Lamborn vd., 1991; Radziszewska vd., 1996).

Baumrind'in 1966'da ebeveyn tutumlarını belirttiği kavramsal modeli geniş çapta tanınmaktadır. Bu modelde ebeveyn tutumları demokratik, otoriter, izin verici ve reddedici/ihmalkar olarak tanımlanmıştır (Baumrind, 1966). Demokratik tarzda ebeveynler çocuklarına karşı sıcak ve orta düzeyde kontrol sağlayan bir tutuma sahiptirler. Demokratik ebeveyn tutumu psikososyal işlevsellik, okul yeterliliği, duygusal iyilik hali ve davranışsal uyum dahil çocuk gelişiminin birçok alanında en iyi sonuçlarla ilişkili olduğuna dair tutarlı kanıtlar vardır (Lamborn vd., 1991).

Demokratik tutuma sahip ailelerde ebeveynler çocuklarına karşı hoşgörülü, onları destekleyen ve olanaklar dahilinde onların isteklerini gerçekleştirmelerine izin veren bir davranış biçimine sahiptirler. Bu yetiştirme tutumunda ebeveynin hoşgörüsü ideal düzeydedir ve kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları önceden belirlenmiştir, çocuk bu sınırların içerisinde özgürdür (Kuru Örgün, 2000: 26). Demokratik ebeveyn, çocuğun faaliyetlerini rasyonel ve konuya yönelik bir şekilde yönlendirmeye çalışır. Çocuğu sözlü iletişime teşvik eder, kararlarının arkasındaki gerekçeyi çocukla paylaşır. Otoriter ebeveyn ise genellikle mutlak bir standart olan belirli bir davranış standardına göre çocuğun davranış ve tutumlarını şekillendirmeye, kontrol etmeye ve değerlendirmeye çalışır. İzin veren ebeveyn ise, çocuğun dürtülerine, arzularına ve eylemlerine karşı cezasız, kabul edici ve olumlu bir şekilde davranmaya çalışır. Evdeki kararları konusunda çocuğa danışır ve aile kuralları için açıklamalar yapar. Ev sorumluluğu ve düzenli davranış için çok az talepte bulunur (Baumrind, 1966).

Literatürde yer alan çalışmalar; ebeveyn sıcaklığının, tümevarımlı disiplinin, fiziksel olmayan cezalandırma uygulamalarının ve çocuk yetiştirmedeki tutarlılığın her birinin çocuklarda olumlu gelişimsel sonuçlarla ilişkili olduğuna dair tutarlı kanıtlar sağlamaktadırlar (Lamborn vd., 1991). Daha yüksek kabul ile karakterize edilen babaların tutumu, erkek çocuklarda kimlik başarısının önemli bir korelasyonudur. Öte yandan, babanın yüksek kaçınma tutumu, erkeklerde daha az kimlik başarısı ile ilişkilidir. Mevcut sonuçlar, bir ergenin psikososyal gelişimine yönelik olumlu baba tutumlarının önemli olduğunu göstermektedir (Sandhu vd., 2012: 99).

Araştırmalar, tutarlı bir şekilde ebeveyn desteğinin, gözetimde tutmanın, sert cezalandırmadan kaçınmanın çocuklar arasında daha yüksek okul notları, daha az davranış problemleri, daha az madde kullanımı, daha iyi ruhsal sağlık, daha fazla sosyal yeterlilik ve daha olumlu benlik kavramlarını göstermektedir. Çocuklar, ebeveynleri sıcak ve destekleyici olduklarında, çocuklarla cömert zaman geçirdiklerinde, çocukların davranışlarını

izlediklerinde, çocuklardan kurallara uymalarını beklediklerinde, açık iletişimi teşvik ettiklerinde ve kötü davranışlara sert cezalandırma yerine tartışma yoluyla tepki gösterdiklerinde en iyisini yaptıkları görülmektedir (Amato ve Fowler, 2002: 704). Toplu olarak ele alındığında bu bulgular, ebeveyn kabulü ve katılımı da dahil olmak üzere ebeveynlik tarzının ergenlerin kimlik gelişimine katkıda bulunduğu beklentisini desteklemektedir. Dahası, ebeveyn-çocuk ilişkisinde bireyselliği ve bağlılığı dengelemek, kimlik keşfi ve olgun kimlik statüsü açısından da çok önemlidir (Çakır ve Aydın, 2005: 847).

Araştırmada kullanılan Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği kapsamında belirtilen Reddedici, Duygusal Sıcaklık ve Aşırı Koruyuculuk anne baba tutumları ele alınacaktır.

2.3.1. Reddedici Anne Baba Tutumu

Reddedici ebeveyn tutumu saldırgan ve düşmanca, duygusuz ve soğuk, görmezden gelen ve umursamaz, ve farklılaşmamış/ayırt edici olmayan red kavramlarını kapsamaktadır (Rohner ve Cournoyer, 1994: 373). Farklılaşmamış reddedilme, bireylerin, ebeveynlerin ihmal ettiği, sevecen olmadığı veya saldırgan olduğuna dair açık davranışsal göstergelere sahip olmadan, ebeveynlerinin onları gerçekten umursamadığına veya sevmediğine dair inançlarını ifade eder (Rohner, 2004: 830). Ebeveynlerin umursamaz ve görmezden gelici tutumlar sergilediğinde veya çocuklar anne babalarını o şekilde algıladığında çocuklarda anne babaları tarafından sevilmemeye ve reddedilme duyguları ortaya çıkabilir. Bu duygular, çocuklarına sevgilerini gösteren ebeveynlerin bulunduğu sıcak aile ortamlarında yetişmekte olan çocuklarda da görülebilmektedir (Cüre ve Gökler Danışman, 2015: 82).

Yapılan çalışmalara göre kendilerini reddedilmiş olarak algılayan gençler ve yetişkinler, diğer sorunların yanı sıra davranış sorunlarına ve davranış bozukluklarına, depresif veya depresif duygulanımlara sahip olmaya ve uyuşturucu ve alkol kötüye kullanımına dahil olmaya yatkın görünmektedir (Rohner vd., 2005: 300).

2.3.2. Duygusal Sıcaklık

Bu boyutta anne babaların destekleyici, değer veren ve kabul edici tutumları işaret edilmektedir (Dirik vd., 2015: 124). Ebeveyn tutumu olarak duygusal sıcaklık; olumlu

değerlendirme, paylaşım, sevgi ifadesi, duygusal destek ve eşitlikçi muamele ile tanımlanmaktadır (Parker vd., 1979: 2). Ebeveynin çocuğa karşı sıcaklığı, çocuğun psikolojik ve sosyal gelişimi açısından önemlidir (Demirsu, 2018: 7). Literatürde yer alan pek çok çalışmaya göre, çocuklar ebeveynlerden ve diğer bağlanma figürlerinden belirli bir olumlu yanıtta, kabullenmeye ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç tatmin edici bir şekilde karşılanmadığında; kültür, cinsiyet, yaş, etnik köken veya koşullardaki farklılıklardan bağımsız olarak dünya çapındaki bütün çocuklar kendilerini düşmanca ve saldırgan, bağımlı veya savunmacı bir şekilde bağımsız, benlik saygısı ve özgüveni zayıf, benlik saygısı ve kendine yeterliliği bozulmuş, duygusal olarak tepkisiz, duygusal olarak kararsız ve diğer tepkilerin yanı sıra olumsuz bir dünya görüşüne sahip olarak bildirme eğilimindedir (Rohner vd., 2005: 309).

2.3.3. Kayırmacılık

Ebeveynlerin bir çocuğuna yakınlık, sevgi, hayranlık ve ilgi ile açıkça gösterdikleri davranışlara kayırmacılık adı verilmektedir. Kayırılan ve kayırılmayan çocuklar, ebeveynleri için kimin daha değerli olduğunu kısa sürede anlamakta bundan zarar görebilmektedir (Bieber, 1977: 291).

Kayırmacılık, ebeveynlerin çocuklarından birine veya bazılarına diğer çocuklarına göre daha olumlu davrandığı veya davrandığının algılandığı bir aile sürecidir. Ebeveynler, bir veya daha fazla çocuklarını 'kayırmacılık' yoluyla farklı olumsuz muameleye maruz bırakabilirler (Brody vd., 1998: 269). Çocuklara ebeveynleri tarafından farklı davranılması ergenlerde ve çocuklarda birtakım olumsuz gelişimsel sonuçlara neden olmakta ve kardeş ilişkilerini olumsuz şekilde etkilemektedir (Bayram Gülaçtı ve Kazak Berument, 2018: 297).

Ebeveyn kayırmacılığı, kardeş rekabetine ve kardeşler arasında yaşam boyu süren çatışma, rekabet ve kıskançlık temalarına katkıda bulunabilir. Kayırılmayan kardeşler, ebeveynlerinin farklı muamelesi karşısında utanç, küskünlük, kıskançlık ve öfke duyguları besleyebilir. Bu duyguların bazıları, düşük benlik saygısı ve depresyon ile ilişkilendirilebilmektedir (Brody vd., 1998: 286)

2.3.4. Aşırı Koruyuculuk

Çocuğu korumaya yönelik tutum ve davranışlar, ihmal ve aşırı koruyucuk arasında geniş bir yelpazede yer alır. Anne babanın aşırı korumacılığı, çocuğun ne düzeyde desteğe ihtiyacı olduğunu ve içerisinde bulunduğu gelişimsel evreyi gözetmeksizin sergilediği bazı belirli davranışlar şeklinde ifade edilmektedir (Cüre ve Gökler Danışman, 2015: 83). Aşırı koruyucu tutumlar; kontrol, aşırı koruma, izinsiz giriş, aşırı temas, çocuklaştırma ve bağımsız davranışın önlenmesi ile tanımlanmaktadır (Parker vd., 1979: 2). Daha genel bir ifadeyle ebeveyn tutumlarında aşırı koruyuculuk, çocuğun güvenliğine karşı kaygılı yaklaşmayı ifade etmektedir. Bazı çalışmalarda annelerin daha koruyucu ve kontrolcü olması ile çocuklardaki anksiyete arasında ilişki bulunmuştur (Hudson ve Rapee, 2005: 191).

2.4. İlgili Araştırmalar

Literatürde madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerin algıladıkları baba tutumlarının ve kumar oynama davranışı olan bireylerin aile ilişkilerini inceleyen çalışmalar yer almaktadır. Bu bölümde bu çalışmalara yer verilecektir.

Oğuz'un (2019) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmanın amacı, madde kullanımı olan ve olmayan ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumlarıyla algıladıkları bağlanma stilleri arasında var olan ilişkinin tespit edilmesi, algılanan ebeveyn tutumları ve algılanan bağlanma şekillerinin birtakım değişkenler açısından incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, Diyarbakır ilinde yer alan bir ilçedeki 4 tane farklı liseden 101'i kadın 100'ü erkek olmak üzere 201 öğrenciden anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacılar, kişisel bilgi elde etmek için Kişisel Bilgi Formu, çocuk yetiştirme stillerini ölçmek için Sümer ve Güngör'ün (1999) 22 maddelik ölçeği, bağlanma stillerini ölçmek için Griffin ve Bartholomew'un (1994) 30 maddelik İlişki Ölçekleri Anketi'ni kullanmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; ergenlerin madde kullanım durumlarının saplantılı, güvenli, korkulu ve kayıtsız bağlanma puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Buna karşın, madde kullanan ergenlerde algılanan baba kabul-ilgi puanlarının ortalamaları ve annenin sıkı denetim-kontrol puanları ortalamaları kullanmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Madde kullanımı olmayan ergenlerin algıladıkları anne kabul ve ilgi puanları ortalamaları madde kullanımı olanların puan ortalamalarına göre, baba kontrol ve

sıkı denetim puanları ortalaması ise madde kullanmayan ergenlerde anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır.

Bircan (2011), madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, algılanan ebeveyn kabul reddi ve çocuk yetiştirme stilleri açısından karşılaştırmak için çalışma yapmıştır. Araştırmanın verileri, yaşları 15-25 yaş arasında değişen Ankara Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) kliniğinde yatarak ve ayakta tedavi gören 140 madde bağımlılığı olan ergen ve madde bağımlılığı olmayan 146 ergen katılımcıdan anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmacı, demografik bilgi almak için Kişisel Bilgi Formu, ebeveyn kabul-reddini ölçmek için Rohner'in (1978) geliştirdiği 73 maddelik Ebeveyn Kabul-Ret/Kontrol Ölçeği, anne babaların çocuk yetiştirme stillerini ölçmek için Sümer ve Güngör'ün (1999) geliştirdiği 22 maddelik Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği, benlik saygılarını ölçmek için Rosenberg'in (1965) geliştirdiği Çuhadaroğlu'nun (1986) uyarladığı 63 maddelik Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'ni kullanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre madde bağımlılarının kontrol grubuna göre, hem anneleri hem de babalarından anlamlı olarak daha fazla ret algılamaktadırlar. Yani madde bağımlılığı olan ergenler ebeveynlerini şefkatten yoksun ve soğuk, düşmanca, ihmal edici ve kayıtsız algılamaktadır. Aynı zamanda madde bağımlılığı olan ergenler daha fazla kontrol; daha az kabul- ilgi ve daha fazla kontrol-sıkı denetim algıladıkları; madde bağımlısı olan grubun benlik saygılarının kontrol grubuna göre anlamlı biçimde daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Kurak'ın (2020) 140 katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmada kumar bağımlılığı olan bireylerde bilinçli farkındalığı, dürtüselligi ve aile ilişkilerini incelemeyi amaçlanmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yoluyla 2019 yılında yaşları 18-60 arasında değişen Gaziantep ilinde ikamet etmekte olan 140 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada yer alan kişilere hipodromlar ve at yarışı oynatılan yerler, şans oyunlarının oynandığı büfeler, iddaa bayileri gibi yerler aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırmada Sosyodemografik bilgi formu, South Oaks Kumar Tarama Testi, Bilinçli Farkındalık Ölçeği, Barratt Dürtüsellik Ölçeği ve Aile Aidiyet Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre gelir düzeyi ve yaş açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuçlara karşın evli ve bir ilişki içinde olan katılımcıların dul ya da bekar katılımcılara göre kumar oynama düzeyi puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda eğitim düzeyinin artarken kumar oynama düzeyi puanlarının düştüğü, kumar oynama sıklığı ve süresinin kumar oynama davranışlarında artma meydana getirdiği

görülmüştür. Araştırma bulgularında kumar oynama düzeyi ile aile aidiyet puanları ve dürtüsellik düzeyi arasında negatif anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Öngel Atar, Yalçın, Uygun, Çiftçi Demirci ve Erdoğan'ın (2016) yaptığı çalışmanın amacı madde bağımlılığı olan ergenlerde çift uyumunun, aile işlevlerinin ve anne baba tutumlarının madde bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmanın verileri, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne bağlı Çocuk ve Ergen Madde Araştırma Tedavi ve Eğitim Merkezi(ÇEMATEM)'de tedavi görmekte olan yaşları 14-18 yaş aralığında olan ergen hastalar ve onların ebeveynleri ve herhangi psikopatolojik rahatsızlığı ve madde bağımlılığı olmayan 50 ergen ve onlar ebeveynlerinden anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmacı, katılımcılar hakkında bilgi toplamak için Sosyodemografik Bilgi Formu, aile işlevlerini yerine getirip getirmediğini ölçmek için Epstein, Baldwin ve Bishop'ın (1983) geliştirdiği ve Bulut'un (1990) uyarladığı 60 maddelik Aile Değerlendirme Ölçeği, anne babanın tutumunu ölçmek için Lamborn ve ark. tarafından geliştirilen Yılmaz tarafından uyarlanan 26 maddelik Anne Baba Tutum Ölçeği, ebeveynlerde çift uyumu ve evlilik doyumunu ölçmek için Spainer'in (1976) geliştirdiği Yavuz'un uyarladığı 32 maddelik Çift Uyum Ölçeği'ni kullanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında erkek ergenlerin madde kullanımlarının daha fazla olduğu bulunmuştur. Madde bağımlılığı olan ergenlerde eğitim ve okula devam durumunun madde bağımlılığı olmayan ergenlere göre daha az, çalışma durumunun daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Literatüre ters düşen bir şekilde, iki grup arasında gelir düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Katılımcılar arasında en sık kullanılan maddenin kannabinoid, tercih maddesi olarak ise uyarıcılarla birlikte kannabinoid kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları ebeveyn tutumları açısından incelendiğinde madde bağımlılığı olan ergenlerde en sık karşılaşılan anne baba tutumu ihmalkar iken, madde bağımlılığı olmayan ergenlerde ise demokratik tutumdur. Madde bağımlılığı olan ergenlerde kontrol grubu ile karşılaştırıldığında anne baba birlikteliğinin ve anne baba ile birlikte yaşamının düşük olduğu, ebeveynlerinde bağlılık, fikir birliği ve duygusal ifade açısından çift uyumun düşük olduğu, aile özelliklerinde problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterebilme, davranış kontrolü, genel işlevler boyutlarında problemler yaşandığı tespit edilmiştir.

Ebibi Çakır'ın (2018) liseli öğrencilerle yaptığı çalışmanın amacı madde kullanımı olan ve olmayan ergenleri aile işlevleri ve anne-baba tutumları açısından karşılaştırmaktır. Araştırmanın verileri, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Muş'ta 7 farklı lisede öğrenim gören 616 öğrenciden anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmacı, katılımcılardan

bilgi toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, anne baba tutumlarını belirlemek için Kuzgun'un (1972) geliştirdiği 40 maddelik Anne Baba Tutum Ölçeği, aile işlevlerini yerine getirip getirmediğini ölçmek için Epstein, Keitner, Bishop ve Baldwin'in geliştirdiği Bulut'un (1990) uyarladığı 60 maddelik Aile Değerlendirme Ölçeği'ni kullanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre madde kullanımı olan öğrencilerin, kullanımı olmayanlara göre otoriter tutum ve koruyucu tutum puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuş, madde kullanımı olmayan öğrencilerin ise kullananlara göre demokratik tutum puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile değerlendirmelerine bakıldığında; madde kullanan öğrencilerin problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerini anlamlı düzeylerde sağlıklı olarak algıladıkları belirlenmiştir.

Karataş'ın (2020) yaptığı çalışmada madde bağımlılığı olan yetişkin bireylerin ihtiyaç, beklenti ve sorunlarının belirlenmesi, genel aile işlevi düzeylerinin ise çeşitli sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiş olup ilişkisel tarama modeli esas alınmıştır. Araştırmanın örneklemini, denetimli serbestlik müdürlüğünden hizmet almakta olan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 327 madde bağımlılığı olan yetişkin bireylerden oluşmaktadır. Araştırmada katılımcıların demografik, fiziksel ve ruhsal sağlık, evlilik ve aile yaşamı gibi alanlarda sorunları tespit etmeye yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen Risk Değerlendirme Anketi ve katılımcıların aile işlevleri düzeylerini ölçmek amacıyla Aile Değerlendirme Ölçeği'nin Kısa Formu kullanılmıştır. Katılımcıların %96,63'ünün düzenli esrar kullanımı bulunmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; araştırmaya katılan kişilerin genel aile işlevlerinin sorunsuz olduğu fakat genel aile işlevleriyle suç geçmişi, ruh sağlığı, medeni durum, ilk madde kullanma yaşı, intihar girişimi, aile yapısı ve aylık gelir arasında anlamlı bir ilişki vardır. Genel aile işlevleri ve demografik özellikler, yerleşim yeri, evlilik süresi gibi özellikle arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aile işlevselliği bakımından evliler bekarlara göre, bekarlar ise dul ve boşanmış olan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.

Aydoğdu ve Olcay Çam'ın (2013) 544 ergen ile gerçekleştirdiği çalışmanın amacı, madde bağımlılığı olan ve madde bağımlılığı olmayan ergenlerin ebeveyn tutumlarının, bağlanma stillerinin ve sosyal desteğin madde kullanma davranışına etkisini incelemektir. Tanımlayıcı türde olan araştırmaya anne ve babalarının araştırmaya katılımını onayladığı, araştırmayı devam ettirebilecek düzeyde ruhsal iyilik haline sahip 14-18 yaşlarındaki 544 ergen katılmıştır. Katılımcılara Tanıtıcı Bilgi Formu, Ana-Baba Tutumları Ölçeği, Algılanan

Sosyal Destek Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin çoğu güvenli bağlanmakta ve bu durum madde bağımlılığı olmayan ergenlerde madde bağımlılığı olan ergenlere göre daha sık görülmektedir. Ayrıca madde kullanan ergenler madde kullanmayan ergenlere göre daha yüksek düzeylerde korkulu ve kayıtsız bağlanmakta; daha düşük düzeylerde güvenli ve saptantılı bağlanmaktadır. Madde kullanımı olan ergenlerin anne ve babalarını daha fazla demokratik ve daha az otoriter algıladıkları tespit edilmiştir. Aile desteği algısı ve toplam sosyal desteği algısının ise madde bağımlılığı olmayan ergenlere kıyasla daha düşük olduğu; ailelerinin de daha az düzeylerde kontrol ve denetleme gösterdiği, psikolojik özerklik tanıdığı ve kabul- ilgi gösterdiği saptanmıştır. Aynı zamanda madde bağımlılığı olan ergenler madde bağımlılığı olmayan ergenlere göre arkadaş desteği puanları daha yüksek bulunmuştur.

Karaca'nın (2010) Elazığ merkezde öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirdiği araştırmanın amacı ortaöğretim öğrencilerinde aile içi iletişimin madde bağımlılığına etkisini ortaya çıkarmak, durumu yerel açıdan değerlendirmektir. Araştırmanın örneklemini Elazığ ilinin merkezindeki liseler içinden rastlantısal olarak seçilmiş 500 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılara literatür taraması sonucunda ölçekte yer alabilecek maddelerin oluşturduğu, araştırmacı tarafından geliştirilen bir ölçek uygulanmıştır. Katılımcıların yaklaşık %30'u kız, %70'i erkektir. Katılımcıların %85,6'sı anne baba ve kardeşleriyle yaşarken %14,4'ünün aile yapısı hiç kurulmamış ya da bozulmuş ortamda yaşamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %22,6'sı madde kullanmaktadır ve madde kullanma nedeni olarak 3. sırada aile içindeki çatışmalar ve iletişimsizliği saymaktadırlar. Aynı zamanda duygu, düşünce ve sorunlarını aile dışındaki bireylerle paylaşan katılımcıların madde bağımlılığı oranı daha yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin empatik, saygılı ve anlayışlı tutumlar sergiledikleri ailelerde madde kullanma düzeyi daha düşük, ailesi dışındaki kişilerle yaşamını sürdüren öğrencilerde ve gelir seviyesi orta düzey olan ailelerde madde kullanım düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Siyez, Gezginci Gürçay ve Yüncü'nün (2012) gerçekleştirdiği araştırmanın amacı, madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerin çocukluk dönemindeki aile yaşantılarına yönelik algılarını incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunda EGEBAM'nde Madde Kullanım Bozukluğu tanısıyla tedavi gören 19 ergen olgu grubu olarak, İzmir ilinde bir lisede öğrenim görmekte olan ve madde kullanımı olmayan 18 ergen kontrol grubu olarak yer almıştır. Madde kullanım bozukluğu olan ergenlerin 1'i kız, 18'i erkektir ve yaşları 14-18 arasındadır. Araştırmada veri toplama amacıyla katılımcılara Çocukluk Dönemi Aile

Yaşantıları Ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçek, bireylerin çocukluk dönemi aile yaşantılarına dair algılarını ölçmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, Madde Kullanım Bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin çocukluk dönemi aile yaşantıları ile ilişkili olarak anne babaları ile yaşadıkları çatışma düzeyine, anne babaların evlilik ilişkisi içindeki mutluluk ve çatışma düzeyine, anne babaların kendilerine yönelik olan tutumlarına ilişkin algılarının farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca 0-7 yaş ve 8-11 yaş aralığında, anne babaların çocuklarına karşı tutumları ve anne babaların evlilik ilişkisi içindeki çatışma düzeyiyle 8-11 yaş aralığında anne babaların evlilik ilişkisi içindeki mutluluk düzeyine ilişkin algıları, madde kullanımını belirleyen faktörler olarak belirlenmiştir.

Oğuz ve Öğretir Özçelik'in (2018) gerçekleştirmiş olduğu araştırmanın amacı 17-18 yaşlarındaki ergen lise öğrencilerinin bağımlılık yapıcı madde deneme ve kullanmaya devam etme davranışları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evrenini Diyarbakır ilindeki Çermik ilçesinde lise öğrenimine devam etmekte olan öğrenciler, araştırmanın örneklemini ise Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 4 farklı liseden 17-18 yaşlarında 201 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma tarama modeli olup veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada demografik bilgiler toplanma amacıyla Kişisel Bilgi Formu, anne ve baba tutumlarını tespit etmek amacıyla Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği, ergenlerin bağlanma stillerini ortaya çıkarmak amacıyla İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında katılımcıların cinsiyet oranlarının birbirine yakın olduğu ve %49,8'inin kadın, %50,2'sinin erkek olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda ergenlerin %50,2'si hayatında en az bir kez sigara kullanmış olup sigara kullanımına devam edenlerin oranı %32,8'dir. Sigaraya başlama nedenleri arasında merak ve arkadaş etkisi eşit oranda olup en çok verilen cevaplardır. Hayatında bir kez esrar deneme oranı %21,9, esrar kullanımına devam etme oranı ise %10,9 olmakla birlikte esrar kullanma sebebi yüksek oranda arkadaş etkisi bulunmuştur. Anne baba tutumları açısından sonuçlar incelendiğinde madde bağımlılığı olmayan ergenlerin kabul/ilgi puanları madde kullanımı olan ergenlere göre daha yüksek, sıkı denetim/kontrol puanları ise daha düşük bulunmuştur. Madde bağımlılığı ile kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Madde bağımlılığıyla kabul/ilgi boyutu arasında doğru orantılı bir ilişki, kontrol/sıkı denetim arasında ters orantılı ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçların literatür ile uyum sağladığı görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerde algılanan baba tutumlarının ortaya çıkarmayı, babalarının kumar oynama düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nedensel karşılaştırma deseni kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırma, araştırmaları doğal bir biçimde ortaya çıkmış veya var olan bir olay veya durumun nedenlerini ve bu nedenleri etkileyen değişkenleri saptamaya yönelik araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2008: 185).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleme uygun örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Çalışma grubunu Gaziantep ilinde yer alan bir psikiyatri kliniğinde madde bağımlılığı nedeniyle yatılı tedavi görmekte olan 13-18 yaş arası 101 erkek ergen ve babaları, Gaziantep ilinde çeşitli okullarda öğrenimine devam etmekte olan ve madde kullanımı olmayan 13-18 yaş arası 98 erkek ergen ve babaları oluşturmaktadır.

Tablo 1. Ergen Katılımcıların Demografik Özellikleri

<i>Değişken</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Eğitim</i>	<i>Ortaokul</i>	51	25.63
	<i>Lise</i>	126	63.32
	<i>Açık öğretim Ortaokul</i>	12	6.02
	<i>Açık öğretim Lise</i>	10	5.03
	<i>Toplam</i>	199	100.0
<i>Madde Kullanımı</i>	<i>Evet</i>	101	50.75
	<i>Hayır</i>	98	49.25
	<i>Toplam</i>	199	100.0

Tablo 2. Babaların Demografik Özellikleri

<i>Değişken</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Medeni Durum</i>	<i>Evli</i>	157	78.89
	<i>Bekar</i>	23	11.56
	<i>Boşanmış</i>	12	6.03
	<i>Ayrı Yaşıyor</i>	7	3.52
	<i>Toplam</i>	199	100
<i>Eğitim Durumu</i>	<i>Okuma-Yazma Bilmiyor</i>	8	4.02
	<i>İlkokul</i>	51	25.63
	<i>Ortaokul</i>	45	22.61
	<i>Lise</i>	53	26.63
	<i>Üniversite</i>	30	15.08
	<i>Yüksek Lisans</i>	12	6.03
	<i>Toplam</i>	199	100.0

Çalışma Durumu	<i>İşsiz</i>	42	21.11
	<i>Çalışıyor</i>	157	78.89
	<i>Toplam</i>	199	100.0
Ailenin Yaklaşık Aylık Geliri	<i>0-2000 TL</i>	46	23.12
	<i>2001- 5000 TL</i>	84	42.21
	<i>5001- 10000 TL</i>	47	23.62
	<i>10001 TL ve üzeri</i>	22	11.05
	<i>Toplam</i>	199	100.0
Kumar Oynama Durumu	<i>Evet</i>	101	50.75
	<i>Hayır</i>	98	49.25
	<i>Toplam</i>	199	100.0

Tablo 3. Diğer Betimleyici İstatistikler

	<i>n</i>	<i>Min</i>	<i>Maks</i>	\bar{x}	<i>ss</i>
<i>Yaş</i>	199	13	18	15.72	1.59
<i>İlk Madde Kullanım Yaşı</i>	101	9	17	12.98	1.84
<i>İlk Kumar Oynama Yaşı*</i>	101	13	50	24.42	8.942

**Kumar Oynayan Babaların, İlk Defa Şans, Bahis, Borsa, Piyango, Loto, Spor Toto, At Yarışı, Spor Bahis, Oyun Makineleri, İskambil, Okey Oynama*

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak için, araştırmacı tarafından oluşturulan “Ergen Kişisel Bilgi Formu” ve “Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Ayrıca ergenlerde algılanan baba tutumlarını belirlemek amacıyla “Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk Formu/Baba Alt Boyutu (EYTÖ)” kullanılmıştır. Ergenlerin babalarının kumar oynama düzeylerini ölçmek amacıyla ise “South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT)” kullanılmıştır.

3.3.1. Ergen Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda katılımcıların yaş, eğitim düzeyi ve ilk madde kullandıkları yaşları ve madde kullanıp kullanmama durumlarını kapsayan sorular yer almaktadır. Aynı zamanda formun başında çalışma ile ilgili gerekli bilgilere yer verilmiştir.

3.3.2. Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda katılımcıların medeni durumu, eğitim durumu, iş/çalışma durumu, aylık hane geliri, ilk defa kumar/şans oyunu oynama yaşı ve kumar/şans oyunu oynayıp oynamama durumlarını içeren sorular yer almaktadır. Aynı zamanda formun başında çalışma ile ilgili gerekli bilgilere yer verilmiştir.

3.3.3. Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk Formu (EYTÖ)

Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği, bireylerin anne babalarının yetiştirme stillerine ilişkin algılarını geçmişe dönük ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Perris, Jabobsson, Linndström, Knorring, & Perris, 1980). Ancak form, geçmişe dönük ölçüm yaptığından sonuçların yorumlanmasında sınırlılıklarla karşılaşmıştır. Hatırlanan anne baba yetiştirme tarzlarından çok, gerçekte süregiden ebeveynlik tutumlarına yönelik algının saptanabilmesi için bazı araştırmacılar EYTÖ’de değişiklikler yapmışlardır. Markus ve arkadaşları (2013), yürüttükleri çalışmada ölçeği 4 alt boyuta indirgemişlerdir: Duygusal sıcaklık, aşırı korumacılık, reddedicilik ve kayırmacılık. Envanter, dördümlü likert tipindedir ve anne-baba için ayrı ayrı doldurulmaktadır (Cüre & Gökler Danışman, 2015).

EYTÖ’nün Türkçe formu Cüre ve Danışman tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, ortaokul ve lise öğrencilerine uygulanmış olup, “Kayırmacılık” alt ölçeğindeki sorular öteki kardeşlerle karşılaştırma içerdiğinden kardeşi olmayan katılımcılar için bu alt ölçek 0 olarak kodlanmıştır.

Ölçeğin Türkçe Formu’nun Cronbach alfa katsayısı Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyutunda .64, Kayırmacılıkta .56 ve Fiziksel Cezalandırma alt boyutunda .58 olarak hesaplanmıştır ($p < .01$). Anne formunun Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik katsayısı .30, baba formu için ise Aşırı Korumacılık/ Müdahalecilik katsayısı .25 olarak belirlenmiştir ($p > .05$) (Cüre ve Gökler Danışman, 2015).

3.3.4. South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT)

South Oaks Kumar Tarama Testi, DSM-III kriterleri baz alınarak patolojik kumar oynama davranışını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Lesieur ve Blume, 1987). Amerika

Birleşik Devletleri'nde yer alan South Oaks Hastanesi'nde kumar tedavisi üzerinde çalışan Lesieur ve Blume (1987) tarafından geliştirilmiş, 26 soruluk öz bildirim dayalı bir ölçektir. Testte 6 soru puanlamaya katılmadığından 20 soru üzerinden puanlanmaktadır. Testin orijinali olan İngilizce formunda puanlama 0 ve 20 arasında değişmekte olup 5 ve üzeri puan alanlar "olası patolojik kumar oynayanlar" olarak değerlendirilmektedir (Duvarcı ve Varan, 2001).

SOKTT'nin Türkçe formu Duvarcı ve Varan tarafından geliştirilmiştir. Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında; kumar oynama davranışının patolojik olup olmadığını ölçme açısından kültürümüzle uyumlu görülmemiş 3 madde ölçekten çıkarılmış, onun yerine kültürümüzle uyumlu olan 2 madde eklenmiştir. Ölçek son haliyle 19 maddeden oluşup kesme noktası 5 yerine 8 olarak belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda SOKKT'nin Türkçe formunun test-tekrar-test korelasyonu $r = .95$ ve iç-tutarlılık katsayısı Cronbach alfa = $.8772$ olarak belirlenmiştir (Duvarcı ve Varan, 2001).

3.4. İşlem

Araştırmanın verileri, Hasan Kalyoncu Üniversitesi etik kurulundan ve Gaziantep ilinde yer alan psikiyatri kliniğinin bağlı olduğu hastanenin başhekimliğinden gerekli izinler alındıktan sonra psikiyatri kliniğinde madde bağımlılığı tanısıyla yatılı tedavi görmekte olan 13-18 yaş arası ergenler ve onların babalarından ve 2020-2021 eğitim öğretim yılında eğitimine devam eden yine yaşları 13-18 yaş arasında olan madde bağımlılığı olmayan ergenler ve onların babalarından toplanmıştır. Yatılı tedavi görmekte olup çalışmaya gönüllü bir şekilde katılmayı kabul eden kişilere tedavi gördükleri merkez ortamında çalışma ile ilgili bilgiler aktararak sırasıyla Ergen Kişisel Bilgi Formu ve Ebeveyn Yetiştirme Stilleri Ölçeği-Çocuk Formu/Baba Alt Boyutu uygulanmış, babalarına ise haftalık gerçekleştirilen ziyaret sırasında yine merkez ortamında çalışma ile ilgili bilgiler aktararak sırasıyla Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu ve South Oaks Kumar Tarama Testi uygulanmıştır. Araştırmaya gönüllü bir şekilde dahil olan madde kullanımı olmayan katılımcılara çevrimiçi ortamda çalışma hakkında bilgilerin yer aldığı bir not ile birlikte sırasıyla Ergen Kişisel Bilgi Formu ve Ebeveyn Yetiştirme Stilleri Ölçeği-Çocuk Formu/Baba Alt Boyutu uygulanmış, babalarına ise yine çevrimiçi ortamda sırasıyla Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu ve South Oaks Kumar Tarama Testi uygulanmıştır. Merkez ortamında gerçekleştirilen veri toplama aşamasında ergen bireylerin formu doldurması yaklaşık 20 dakika, babalarının formu doldurması yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 25 programı ile gerçekleştirilmiştir. Betimsel verilerin analizinde ortalama, standart sapma yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Verilerin normalliği çarpıklık ve basıklık değerleri ile incelenmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin + 2 ve -2 arasında yer aldığı normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (George & Mallery, 2010). Bu araştırmada verilerin normal dağılıma yaklaştığı belirlenerek parametrik testler tercih edilmiştir. Parametrik test varsayımlarının karşılanmadığı durumlarda parametrik olmayan testler tercih edilmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Gruplar arası farklarda ise Tek Yönlü ANOVA, Kruskal Wallis H testi, Bağımsız Gruplar t-Testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Post hoc analizleri için Bonferroni Düzeltmesi ve Tukey testleri kullanılmıştır. Varyansların homojen olmadığı durumlarda varyanslar homojen olmadığından kullanılan t testi istatistikleri kullanılmıştır. South Oaks Kumar Tarama Testi puanları için yalnızca kumar oynayan babaların puanları analize dahil edilmiştir. Korelasyon analizlerinde, ergenler madde kullanan, kullanmayan ve toplam olarak üç ayrı şekilde analiz edilmiştir. Araştırmada bazı gruplar, Ergenlerin eğitim durumu değişkeninde, açıköğretim ortaokul ile ortaokul; açıköğretim lise ile lise grupları birleştirilerek; babaların medeni durum değişkeninde bekar, boşanmış ve ayrı yaşıyor grupları birleştirilerek; eğitim durumunda okuma-yazma bilmeyenler ile ilköğretim, üniversite ile yüksek lisans grupları birleştirilerek; aile aylık gelirinde ise 5001-10000 TL ile 10001 TL ve üzeri grupları grup sayıları az olması nedeniyle birleştirilerek analize dahil edilmiştir.

Tablo 4. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyutları ve South Oaks Kumar Tarama Testi için Betimleyici İstatistikler

Ölçekler	Min	Maks	\bar{x}	ss	Çarpıklık	Basıklık
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	23.00	92.00	57.20	19.13	0.033	-0.919
Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	11.00	40.00	20.42	5.81	0.875	1.401
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	7.00	28.00	11.95	4.82	1.313	1.759
Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	5.00	20.00	11.17	4.01	0.374	-0.689
Kayırmacılık-EYTÖ	5.00	20.00	8.44	3.21	1.328	1.831

EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu; South Oaks KTT: South Oaks Kumar Tarama Testi

Tablo 5'te EYTÖ-Ç/Baba Formu alt boyutları ve South Oaks Kumar Tarama Testi puanları için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyutu için aralık 23-92 arasında, ortalama 57.20 ve standart sapma 19.13, çarpıklık .033 ve basıklık -.919 olarak hesaplanmıştır.

Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyutu için aralık 11-40 arasında, ortalama 20.42 ve standart sapma 5.81, çarpıklık .875 ve basıklık 1.401 olarak hesaplanmıştır.

Fiziksel Cezalandırma alt boyutu için aralık 7-28 arasında, ortalama 11.95 ve standart sapma 4.82 çarpıklık 1.313 ve basıklık 1.759 olarak hesaplanmıştır.

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyutu için aralık 5-20 arasında, ortalama 11.17 ve standart sapma 4.01 çarpıklık .374 ve basıklık -.689 olarak hesaplanmıştır.

Kayırmacılık alt boyutu için aralık 5-20 arasında, ortalama 8.44 ve standart sapma 3.21, çarpıklık 1.328 ve basıklık 1.831 olarak hesaplanmıştır.

South Oaks Kumar Tarama Testi için aralık 0-15 arasında, ortalama 5.60 ve standart sapma 4.45, çarpıklık .373 ve basıklık -.950 olarak hesaplanmıştır.

3.6. Güvenirlilik Analizi

Bu bölümde, ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ve kumar oynayan babaların South Oaks Kumar Tarama Testi puanları için Cronbach's Alfa güvenirlilik analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları için Cronbach's Alfa Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Ölçekler	Cronbach's Alfa
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	.978

Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	.864
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	.946
Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	.845
Kayırmacılık-EYTÖ	.823
South Oaks Kumar Tarama Testi	.904

Tablo 1’de Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ve South Oaks Kumar Tarama Testi puanları için Cronbach’s Alfa güvenilirlik analizi sonuçları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyutu için Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı .978; Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyutu için Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı .864; Fiziksel Cezalandırma alt boyutu için Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı .946; Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyutu için Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı .845; Kayırmacılık için Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı .823 olarak hesaplanmıştır. South Oaks Kumar Tarama Testi için Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı .904 olarak hesaplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1.Bulgular

4.1.1.Betimsel Verilerin Analizi

Bu bölümde betimsel verilere yer verilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik yüzde ve frekans değerleri ile araştırmada kullanılan ölçeklerin için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

4.1.2. Ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Ergenlerin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	Ortaokul/Açıköğretim	63	52.81	19.72	-	197	.027*	.025
	Ortaokul							
	Lise/Açıköğretim Lise	136	59.24	18.58				
Duygusal Baskı /Cezalandırma-EYTÖ	Ortaokul/Açıköğretim	63	21.49	6.45	1.778	197	.077	-
	Ortaokul							
	Lise/Açıköğretim Lise	136	19.93	5.44				
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	Ortaokul/Açıköğretim	63	12.76	5.20	1.615	197	.108	-
	Ortaokul							
	Lise/Açıköğretim Lise	136	11.58	4.60				
Aşırı Korumacılık /Müdahalecilik-EYTÖ	Ortaokul/Açıköğretim	63	10.40	4.05	-	197	.064	-
	Ortaokul							
	Lise/Açıköğretim Lise	136	11.53	3.96				
Kayırmacılık-EYTÖ	Ortaokul/Açıköğretim	63	8.00	2.97	-	197	.187	-
	Ortaokul							
	Lise/Açıköğretim Lise	136	8.65	3.31				

*p<.05; **p<.01

Tablo 6'da Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ergen eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyut puanlarının ergen eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=-2.226$; $p<.05$; $\eta^2=.025$). Ortaokul/açıköğretim ortaokul mezunu olan ergenlerin duygusal sıcaklık puanları lise/açıköğretim lise eğitime sahip olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Duygusal Baskı/Cezalandırma, Fiziksel Cezalandırma; Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılık alt boyut puanlarının ergen eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 7. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Ergenlerin Madde Kullanımına Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Madde Kullanımı	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	Hayır	98	63.84	19.30	5.106 ^a	191.175	.000**	.118
	Evet	101	50.76	16.68				
Duygusal Baskı /Cezalandırma-EYTÖ	Hayır	98	18.32	5.23	-5.381	197	.000**	.128
	Evet	101	22.47	5.63				
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	Hayır	98	10.73	4.77	-3.624	197	.000**	.063
	Evet	101	13.14	4.59				
Aşırı Korumacılık /Müdahalecilik-EYTÖ	Hayır	98	12.00	3.95	2.926	197	.004**	.042
	Evet	101	10.37	3.93				
Kayırmacılık-EYTÖ	Hayır	98	9.07	3.34	2.766	197	.006**	.037
	Evet	101	7.83	2.98				

* $p<.05$; ** $p<.01$; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 7’de Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ergen madde kullanımına göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyut puanlarının ergen madde kullanımına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(191.175)}=5.106$; $p<.01$; $\eta^2=.118$). Madde kullanmayan

ergenlerin duygusal sıcaklık puanları madde kullananlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyut puanlarının ergen madde kullanımına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=-5.381$; $p<.01$; $\eta^2=.128$). Madde kullanmayan ergenlerin duygusal baskı/cezalandırma puanları madde kullananlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Fiziksel Cezalandırma alt boyut puanlarının ergen madde kullanımına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=-3.624$; $p<.01$ $\eta^2=.063$). Madde kullanmayan ergenlerin fiziksel cezalandırma puanları madde kullananlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyut puanlarının ergen madde kullanımına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=2.926$; $p<.01$; $\eta^2=.037$). Madde kullanmayan ergenlerin aşırı korumacılık/müdahalecilik puanları madde kullananlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kayırmacılık alt boyut puanlarının ergen madde kullanımına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=2.766$; $p<.01$). Madde kullanmayan ergenlerin kayırmacılık puanları madde kullananlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 8. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Ergenlerin Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Yaş		
	n	r	p
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	199	-.212**	.003
Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	199	.041	.567
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	199	.137	.054
Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	199	-.256**	.000
Kayırmacılık-EYTÖ	199	-.113	.112

* $p<.05$; ** $p<.01$; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 8’de Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ergen yaşına göre incelenmesine ilişkin Pearson Korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık ($r=-.212$; $p<.01$) ve Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.256$; $p<.01$) alt boyutları yaş ile anlamlı düzeyde negatif yönde korelasyon göstermektedir. Duygusal Baskı/Cezalandırma, Fiziksel Cezalandırma; ve Kayırmacılık alt boyut puanlarının ergen yaşı ile anlamlı düzeyde korelasyon göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 9. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Madde Kullanan Ergenlerin İlk Madde Kullanım Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	İlk Madde Kullanım Yaşı		
	n	r	p
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	101	.006	.955
Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	101	-.012	.908
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	101	.022	.830
Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	101	-.018	.856
Kayırmacılık-EYTÖ	101	.001	.990

* $p<.05$; ** $p<.01$; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 9’da Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının madde kullanan ergenlerin ilk madde kullanım yaşına göre incelenmesine ilişkin Pearson Korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık; Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik; Duygusal Baskı/Cezalandırma, Fiziksel Cezalandırma; ve Kayırmacılık alt boyut puanlarının madde kullanan ergenlerin ilk madde kullanım yaşı ile anlamlı düzeyde korelasyon göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 10. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Medeni Durum	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2																																															
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	Evli	157	59.85	18.62	3.906	197	.000**	.072																																															
	Diğer	42	47.31	17.91					Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	Evli	157	19.70	5.41	-3.481	197	.001**	.058	Diğer	42	23.12	6.50	Fiziksel Cezalandırma- EYTÖ	Evli	157	11.36	4.34	-2.906 ^a	53.743	.005**	.057	Diğer	42	14.17	5.83	Aşırı Korumacılık /Müdahalecilik-EYTÖ	Evli	157	11.46	3.88	1.970	197	.050	-	Diğer	42	10.10	4.35	Kayırmacılık-EYTÖ	Evli	157	8.66	3.32	1.881	197	.061
Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	Evli	157	19.70	5.41	-3.481	197	.001**	.058																																															
	Diğer	42	23.12	6.50					Fiziksel Cezalandırma- EYTÖ	Evli	157	11.36	4.34	-2.906 ^a	53.743	.005**	.057	Diğer	42	14.17	5.83	Aşırı Korumacılık /Müdahalecilik-EYTÖ	Evli	157	11.46	3.88	1.970	197	.050	-	Diğer	42	10.10	4.35	Kayırmacılık-EYTÖ	Evli	157	8.66	3.32	1.881	197	.061	-	Diğer	42	7.62	2.66								
Fiziksel Cezalandırma- EYTÖ	Evli	157	11.36	4.34	-2.906 ^a	53.743	.005**	.057																																															
	Diğer	42	14.17	5.83					Aşırı Korumacılık /Müdahalecilik-EYTÖ	Evli	157	11.46	3.88	1.970	197	.050	-	Diğer	42	10.10	4.35	Kayırmacılık-EYTÖ	Evli	157	8.66	3.32	1.881	197	.061	-	Diğer	42	7.62	2.66																					
Aşırı Korumacılık /Müdahalecilik-EYTÖ	Evli	157	11.46	3.88	1.970	197	.050	-																																															
	Diğer	42	10.10	4.35					Kayırmacılık-EYTÖ	Evli	157	8.66	3.32	1.881	197	.061	-	Diğer	42	7.62	2.66																																		
Kayırmacılık-EYTÖ	Evli	157	8.66	3.32	1.881	197	.061	-																																															
	Diğer	42	7.62	2.66																																																			

*p<.05; **p<.01; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 10’da Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının baba medeni durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyut puanlarının baba medeni durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=3.906$; $p<.01$; $\eta^2=.072$). Babası evli olan ergenlerin duygusal sıcaklık puanları olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyut puanlarının baba medeni durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=-3.481$; $p<.01$; $\eta^2=.058$). Babası evli olan ergenlerin duygusal baskı/cezalandırma puanları olmayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Fiziksel Cezalandırma alt boyut puanlarının baba medeni durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(53,743)}=-2.906$; $p<.01$; $\eta^2=.057$). Babası evli olan ergenlerin fiziksel cezalandırma puanları olmayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılık alt boyut puanlarının baba medeni durumuna göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 11. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark	η^2
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	1.Okuma-yazma bilmeyen/ilkokul	59	49.88	17.68	15.043	3	.000*	1<4	.188
	2.Ortaokul	45	55.04	19.28		198	*	2<4	
	3.Lise	53	54.96	17.08				3<4	
	4.Lisans/Lisansüstü	42	72.62	14.97					
Duygusal Baskı/ Cezalandırma-EYTÖ	1.Okuma-yazma bilmeyen/ilkokul	59	22.27	5.17	11.368	3	.000*	4<1	.149
	2.Ortaokul	45	21.49	7.02		198	*	4<2	
	3.Lise	53	20.77	5.31				4<3	
	4.Lisans/Lisansüstü	42	16.24	3.52					
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	1.Okuma-yazma bilmeyen/ilkokul	59	13.44	4.95	11.188	3	.000*	4<1	.147
	2.Ortaokul	45	12.89	5.49		198	*	4<2	
	3.Lise	53	12.25	4.46				4<3	
	4.Lisans/Lisansüstü	42	8.50	1.85					
Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	1.Okuma-yazma bilmeyen/ilkokul	59	9.64	3.58	7.756	3	.000*	1<4	.106
	2.Ortaokul	45	11.29	4.12		198	*	3<4	
	3.Lise	53	11.04	3.84					

	4.Lisans/Lisansüstü	42	13.36	3.80			
Kayırmacılık- EYTÖ	1.Okuma-yazma bilmeyen/ilkokul	59	7.83	2.66	3.596	3	.015*
						198	1<4
	2.Ortaokul	45	8.38	3.59			.052
	3.Lise	53	8.09	2.21			2<4
	4.Lisans/Lisansüstü	42	9.81	4.15			3<4

*p<.05; **p<.01; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 11’de Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının baba eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin Tek Yönlü ANOVA analizi bulguları verilmiştir.

Duyusal Sıcaklık alt boyut puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(3, 198)}=15.043$; $p<.01$; $\eta^2=.188$). Babası lisans/lisansüstü eğitim düzeyinde olan ergenlerin duygusal sıcaklık puanları okuma-yazma bilmeyen/ilkokul, ortaokul ve lise eğitim düzeyinde olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Duyusal Baskı/Cezalandırma alt boyut puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(3, 198)}=3.481$; $p<.01$ $\eta^2=.149$). Babası lisans/lisansüstü eğitim düzeyinde olan ergenlerin duygusal baskı/cezalandırma puanları okuma-yazma bilmeyen/ilkokul, ortaokul ve lise eğitim düzeyinde olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Fiziksel Cezalandırma alt boyut puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(3, 198)}=11.368$; $p<.01$; $\eta^2=.147$). Babası lisans/lisansüstü eğitim düzeyinde olan ergenlerin fiziksel cezalandırma puanları okuma-yazma bilmeyen/ilkokul, ortaokul ve lise eğitim düzeyinde olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyut puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(3, 198)}=7.756$; $p<.01$; $\eta^2=.106$). Babası lisans/lisansüstü eğitim düzeyinde olan ergenlerin aşırı korumacılık/müdahalecilik puanları

okuma-yazma bilmeyen/ilkokul ve lise eğitim düzeyinde olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kayırmacılık alt boyut puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(3, 198)}=3.596$; $p<.05$; $\eta^2=.052$). Babası lisans/lisansüstü eğitim düzeyinde olan ergenlerin kayırmacılık puanları okuma-yazma bilmeyen/ilkokul, ortaokul ve lise eğitim düzeyinde olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 12. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Çalışma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	İşsiz	42	51.21	19.50	2.308	197	.022*	.026
	Çalışıyor	157	58.80	18.77				
Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	İşsiz	42	22.64	5.39	2.838	197	.005**	.039
	Çalışıyor	157	19.83	5.79				
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	İşsiz	42	14.26	6.02	2.956	52.463	.005**	.062
	Çalışıyor	157	11.34	4.26				
Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	İşsiz	42	10.67	4.02	-.916	197	.361	-
	Çalışıyor	157	11.31	4.01				
Kayırmacılık-EYTÖ	İşsiz	42	7.90	2.30	1.522	94.543	.131	-
	Çalışıyor	157	8.59	3.41				

* $p<.05$; ** $p<.01$; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 12’de Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının baba çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyut puanlarının baba çalışma durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=-2.308$; $p<.05$; $\eta^2=.026$). Babası işsiz olan ergenlerin duygusal sıcaklık puanları çalışanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyut puanlarının baba çalışma durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=2.838$; $p<.01$; $\eta^2=.039$). Babası işsiz olan ergenlerin duygusal baskı/cezalandırma puanları çalışanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Fiziksel Cezalandırma alt boyut puanlarının baba çalışma durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(52.463)}=2.956$; $p<.01$; $\eta^2=.062$). Babası işsiz olan ergenlerin fiziksel cezalandırma puanları çalışanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılık alt boyut puanlarının baba çalışma durumuna göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 13. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Babaların Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark	η^2
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	1.0-2000 TL	46	47.72	16.31	17.538	2	.000**	1<3	.152
	2001- 5000 TL	84	54.56	17.94				2<3	
	5001 TL ve üzeri	69	66.74	18.31				198	
Duygusal Baskı /Cezalandırma-EYTÖ	1.0-2000 TL	46	23.30	5.10	9.778	2	.000**	2<1	.091
	2001- 5000 TL	84	20.32	5.99				3<1	
	5001 TL ve üzeri	69	18.62	5.32				198	
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	1.0-2000 TL	46	14.26	4.91	10.286	2	.000**	2<1	.095
	2001- 5000 TL	84	12.06	4.79				3<1	
	5001 TL ve üzeri	69	10.29	4.15				198	
Aşırı Korumacılık /Müdahalecilik-EYTÖ	1.0-2000 TL	46	10.17	3.54	7.492	2	.001**	1<3	.071
	2001- 5000 TL	84	10.52	3.86				2<3	
	5001 TL ve üzeri	69	12.62	4.13				198	

Kayırmacılık- EYTÖ	1.0-2000 TL	46	7.50	2.28			1<3
	2001- 5000 TL	84	8.02	2.72	7.469	.001**	.071
	5001 TL ve üzeri	69	9.58	3.93			2<3

*p<.05; **p<.01; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 13'te Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının babaların aile aylık gelir durumuna göre incelenmesine ilişkin Tek Yönlü ANOVA analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyut puanlarının baba aile aylık gelir durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2, 198)}=17.538$; $p<.01$; $\eta^2=.152$). Baba aile aylık geliri 0-2000 TL ve 2001-5000 TL olan ergenlerin duygusal sıcaklık puanları 5001 TL ve üzeri olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyut puanlarının baba aile aylık gelir durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2, 198)}=9.778$; $p<.01$; $\eta^2=.091$). Baba aile aylık geliri 2001-5000 TL ve 5001 TL ve üzeri olan ergenlerin duygusal baskı/cezalandırma puanları 0-2000 TL olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Fiziksel Cezalandırma alt boyut puanlarının baba aile aylık gelir durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2, 198)}=10.286$; $p<.01$; $\eta^2=.095$). Baba aile aylık geliri 2001-5000 TL ve 5001 TL ve üzeri olan ergenlerin fiziksel cezalandırma puanları 0-2000 TL olanlara göre; 5001 TL ve üzeri olanlar 2001-5000 TL olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyut puanlarının baba aile aylık gelir durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2, 198)}=7.492$; $p<.01$; $\eta^2=.071$). Baba aile aylık geliri 0-2000 TL ve 2001-5000 TL olan ergenlerin aşırı korumacılık/müdahalecilik puanları 5001 TL ve üzeri olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Kayırmacılık alt boyut puanlarının baba aile aylık gelir durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2, 198)}=7.469$; $p<.01$; $\eta^2=.071$). Baba aile aylık geliri 0-2000 TL ve 2001-5000 TL olan ergenlerin kayırmacılık puanları 5001 TL ve üzeri olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 14. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Baba Kumar Oynama Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Kumar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	Evet	101	50.36	18.78	-5.487	197	.000**	.132
	Hayır	98	64.26	16.87				
Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	Evet	101	21.56	6.03	2.867	197	.005**	.040
	Hayır	98	19.24	5.36				
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	Evet	101	13.52	5.18	4.955 ^a	183.866	.000**	.110
	Hayır	98	10.34	3.82				
Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	Evet	101	9.67	3.51	-5.763	197	.000**	.144
	Hayır	98	12.71	3.93				
Kayırmacılık-EYTÖ	Evet	101	7.65	2.78	-3.621	197	.000**	.063
	Hayır	98	9.26	3.43				

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 14'te Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının baba kumar oynama durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyut puanlarının baba kumar oynama durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)} = -5.487$; $p < .01$; $\eta^2 = .132$). Babaları kumar oynayan ergenlerin duygusal sıcaklık puanları oynamayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyut puanlarının baba kumar oynama durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)} = 2.867$; $p < .01$; $\eta^2 = .040$). Babaları kumar oynayan ergenlerin duygusal baskı/cezalandırma puanları oynamayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Fiziksel Cezalandırma alt boyut puanlarının baba kumar oynama durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=4.955$; $p<.01$; $\eta^2=.110$). Babaları kumar oynayan ergenlerin fiziksel cezalandırma puanları oynamayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyut puanlarının baba kumar oynama durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=-5.763$; $p<.01$; $\eta^2=.144$). Babaları kumar oynayan ergenlerin aşırı korumacılık/müdahalecilik puanları oynamayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Kayırmacılık alt boyut puanlarının baba kumar oynama durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(197)}=-3.621$; $p<.01$; $\eta^2=.063$). Babaları kumar oynayan ergenlerin kayırmacılık puanları oynamayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 15. EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının Kumar Oynayan Babaların İlk Kez Kumar Oynama Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Baba-İlk Kez Kumar Oynama Yaşı		
	n	r	p
Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	101	.042	.679
Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	101	-.037	.713
Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	101	-.121	.227

Tablo 15. (Devam)

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	101	-.006	.956
Kayırmacılık-EYTÖ	101	-.085	.396

* $p<.05$; ** $p<.01$; EYTÖ-Ç/Baba Formu: Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu

Tablo 15'te Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının kumar oynayan babaların ilk kez kumar oynama yaşına göre incelenmesine ilişkin Pearson Korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık; Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik; Duygusal Baskı/Cezalandırma, Fiziksel Cezalandırma; ve Kayırmacılık alt boyut puanlarının kumar oynayan babaların ilk kez kumar oynama yaşı ile anlamlı düzeyde korelasyon göstermemektedir ($p > .05$).

4.1.3. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 16. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Ergenlerin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
South Oaks Kumar Tarama Testi	Ortaokul/Açıköğretim	36	6.72	4.22	1.904	99	.060	-
	Ortaokul							
	Lise/Açıköğretim Lise	65	4.98	4.48				

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri

Tablo 16'da kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının ergen eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi analizi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının ergen eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 17. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Ergenlerin Madde Kullanımına Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Madde Kullanımı	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
South Oaks Kumar Tarama Testi	Hayır	39	3.77	4.01	-3.462	99	.001**	.108
	Evet	62	6.76	4.35				

*p<.05; **p<.01; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri

Tablo 17’de kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının ergen madde kullanımına göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi analizi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının ergen madde kullanımına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($t_{(99)}=-3.462$; $p<.01$; $\eta^2=.108$). Madde kullanmayan ergenlerin babalarının kumar tarama testi puanları madde kullananlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Ergenlerin Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Ergen-Yaş		
	n	r	p
South Oaks Kumar Tarama Testi	101	.024	.810

*p<.05; **p<.01

Tablo 18’de kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının ergen yaşına göre incelenmesine ilişkin Pearson Korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının ergen yaşı ile anlamlı düzeyde korelasyon göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 19. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Madde Kullanan Ergenlerin İlk Madde Kullanım Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	İlk Madde Kullanım Yaşı		
	n	r	p
South Oaks Kumar Tarama Testi	62	.109	.398

*p<.05; **p<.01

Tablo 19’da kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının madde kullanan ergenlerin ilk madde kullanım yaşına göre incelenmesine ilişkin Pearson Korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının madde kullanan ergenlerin ilk madde kullanım yaşı ile anlamlı düzeyde korelasyon göstermemektedir (p>.05).

Tablo 20. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	ST	U	Z	p	η^2
South Oaks Kumar Tarama Testi	Evli	74	48.44	3584.50	809.500	-1.462	.144	-
	Diğer	27	58.02	1566.50				

*p<.05; **p<.01

Tablo 20’de kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının baba medeni durumuna göre incelenmesine ilişkin Mann Whitney U Testi analizi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının medeni durumuna göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmektedir (p>.05).

Tablo 21. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark	η^2
----------	---------	---	----	---	----	---	------	----------

	1.Okuma-yazma bilmeyen/ilkokul	33	61.24					
South Oaks Kumar Tarama Testi	2.Ortaokul	30	48.32	8.576	3	.035*	4<1	.082
	3.Lise	28	48.41					
	4.Lisans/Lisansüstü	10	32.50					

*p<.05; **p<.01

Tablo 21’de kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının baba eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin Kruskal Wallis H Testi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($H_{(3)}=8.576$; $p<.05$; $\eta^2=.082$). Lisans/lisansüstü eğitim düzeyinde olan babaların kumar tarama testi okuma-yazma bilmeyen/ilkokul eğitim düzeyinde olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 22. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Çalışma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	ST	U	Z	p	η^2
South Oaks Kumar Tarama Testi	İşsiz	22	60.55	1332.00	659.000	-1.737	.082	-
	Çalışıyor	79	48.34	3819.00				

*p<.05; **p<.01

Tablo 22’de kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının baba çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin Mann Whitney U Testi analizi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının baba çalışma durumuna göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 23. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi Puanlarının Babaların Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	SO	H	sd	p	Fark	η^2
South Oaks Kumar Tarama Testi	1.0-2000 TL	27	55.94					
	2.001- 5000 TL	47	52.44	2.651	2	.266	-	-
	5001 TL ve üzeri	27	43.56					

*p<.05; **p<.01

Tablo 23'te kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının babaların aile aylık gelir durumuna göre incelenmesine ilişkin Kruskal Wallis H Testi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının baba aile aylık gelir durumuna göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmektedir (p>.05).

Tablo 24. Kumar Oynayan Babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi İlk Kez Kumar Oynama Yaşına Göre İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Baba-İlk Kez Kumar Oynama Yaşı		
	n	r	p
South Oaks Kumar Tarama Testi	101	-.075	.455

*p<.05; **p<.01

Tablo 24'te kumar oynayan babalarda South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının ilk kez kumar oynama yaşına göre incelenmesine ilişkin Pearson Korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının ilk kez kumar oynama yaşı ile anlamlı düzeyde korelasyon göstermemektedir (p>.05).

4.1.4. Ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu Alt Boyut Puanlarının ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ve kumar oynayan babaların South Oaks Kumar Tarama Testi puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 25. Ergenlerin EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Değer	1	2	3	4	5
	r	1				
1.Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	p	.000				
	n	199				
	r	-.606**				
2.Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	p	.000				
	n	199				
	r	-.736**	.821**			
3.Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	p	.000	.000			
	n	199	199			
	r	.815**	-.304**	-.496**		
4.Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	p	.000	.000	.000		
	n	199	199	199		
	r	.515**	-.229**	-.180*	.510**	
5.Kayırmacılık-EYTÖ	p	.000	.001	.011	.000	
	n	199	199	199	199	
	r	-.418**	.526**	.528**	-.278**	-.056
6.South Oaks Kumar Tarama Testi	p	.000	.000	.000	.005	.581
	n	101	101	101	101	101

*p<.05; **p<.01

Tablo 25'te ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ve kumar oynayan babaların South Oaks Kumar Tarama Testi puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyutunun Duygusal Baskı/Cezalandırma ($r=-.606$; $p<.01$), Fiziksel Cezalandırma ($r=-.736$; $p<.01$); Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=.815$; $p<.01$) ve Kayırmacılık ($r=.515$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyutunun Fiziksel Cezalandırma ($r=.821$; $p<.01$); Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.304$; $p<.01$) ve Kayırmacılık ($r=-.229$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Fiziksel Cezalandırma alt boyutunun Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.496$; $p<.01$) ve Kayırmacılık ($r=-.180$; $p<.05$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyutunun Kayırmacılık ($r=.510$; $p<.01$) alt boyutu ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının Duygusal Sıcaklık ($r=-.418$; $p<.01$); Duygusal Baskı/Cezalandırma ($r=.526$; $p<.01$), Fiziksel Cezalandırma ($r=.528$; $p<.01$) ve Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.278$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının Kayırmacılık alt boyutu ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 26. Madde Kullanan Ergenlerin EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Değer	1	2	3	4	5
	r	1				
1.Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	p	.000				
	n	199				
	r	-.618**				
2.Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	p	.000				
	n	101				
3.Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	r	-.796**	.767**			

	p	.000	.000		
	n	101	101		
	r	.786**	-.308**	-.585**	
4.Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	p	.000	.002	.000	
	n	101	101	101	
	r	.520**	-.384**	-.316**	.423**
5.Kayırmacılık-EYTÖ	p	.000	.000	.001	.000
	n	101	101	101	101
	r	-.198	.400**	.440**	-.146
					-.088
6.South Oaks Kumar Tarama Testi	p	.123	.001	.000	.257
	n	62	62	62	62

*p<.05; **p<.01

Tablo 26’da Madde kullanan ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ve kumar oynayan babaların South Oaks Kumar Tarama Testi puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Duyusal Sıcaklık alt boyutunun Duyusal Baskı/Cezalandırma ($r=-.618$; $p<.01$), Fiziksel Cezalandırma ($r=-.796$; $p<.01$); Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=.786$; $p<.01$) ve Kayırmacılık ($r=.520$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Duyusal Baskı/Cezalandırma alt boyutunun Fiziksel Cezalandırma ($r=.767$; $p<.01$); Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.308$; $p<.01$) ve Kayırmacılık ($r=-.384$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Fiziksel Cezalandırma alt boyutunun Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.585$; $p<.01$) ve Kayırmacılık ($r=-.316$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyutunun Kayırmacılık ($r=.423$; $p<.01$) alt boyutu ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır.

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının Duyusal Baskı/Cezalandırma ($r=.400$; $p<.01$) ve Fiziksel Cezalandırma ($r=.440$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının Duyusal Sıcaklık,

Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılık alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmamaktadır ($p > .05$).

Tablo 27. Madde Kullanmayan Ergenlerin EYTÖ-Ç/Baba Formu Alt Boyut ve Kumar Oynayan Babaların South Oaks Kumar Tarama Testi Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Değer	1	2	3	4	5
	r	1				
1.Duygusal Sıcaklık-EYTÖ	p	.000				
	n	199				
2.Duygusal Baskı/Cezalandırma-EYTÖ	r	-.492**				
	p	.000				
	n	98				
3.Fiziksel Cezalandırma-EYTÖ	r	-.647**	.858**			
	p	.000	.000			
	n	98	98			
4.Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik-EYTÖ	r	.835**	-.193	-.355**		
	p	.000	.057	.000		
	n	98	98	98		
5.Kayırmacılık-EYTÖ	r	.460**	.032	.018	.552**	
	p	.000	.756	.860	.000	
	n	98	98	98	98	
6.South Oaks Kumar Tarama Testi	r	-.622**	.679**	.627**	-.370*	.063
	p	.000	.000	.000	.020	.702
	n	39	39	39	39	39

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 27'de Madde kullanmayan ergenlerin Ebeveyn Yetiştirme Tarzları Ölçeği-Çocuk/Baba Formu alt boyut puanlarının ve kumar oynayan babaların South Oaks Kumar Tarama Testi puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Duygusal Sıcaklık alt boyutunun Duygusal Baskı/Cezalandırma ($r=-.492$; $p<.01$), Fiziksel Cezalandırma ($r=-.647$; $p<.01$); Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=.835$; $p<.01$) ve Kayırmacılık ($r=.460$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyutunun Fiziksel Cezalandırma ($r=.858$; $p<.01$) alt boyutu ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Fiziksel Cezalandırma alt boyutunun Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.355$; $p<.01$) alt boyutu ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik alt boyutunun Kayırmacılık ($r=.552$; $p<.01$) alt boyutu ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. Duygusal Baskı/Cezalandırma alt boyutunun Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılık alt boyutları ile arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamaktadır ($p>.05$). Kayırmacılık alt boyutunun Fiziksel Cezalandırma alt boyutu ile arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamaktadır ($p>.05$).

South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının Duygusal Sıcaklık ($r=-.622$; $p<.01$); Duygusal Baskı/Cezalandırma ($r=.679$; $p<.01$), Fiziksel Cezalandırma ($r=.627$; $p<.01$) ve Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ($r=-.370$; $p<.01$) alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmaktadır. South Oaks Kumar Tarama Testi puanlarının Kayırmacılık alt boyutu ile arasında anlamlı düzeyde korelasyon bulunmamaktadır ($p>.05$).

4.2. Tartışma

Bu bölümde çalışmadan elde edilen sonuçlar ile literatürde yer alan çalışmaların karşılaştırılması ve tartışılmasına yer verilmiştir. Araştırmada, madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerin algıladıkları baba tutumlarının ortaya çıkarılması, babalarındaki kumar oynama davranışının incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bunun yanında kumar oynama davranışı ve algılanan baba tutumlarının çeşitli demografik açılardan incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında madde kullanımı olan katılımcıların ilk kez madde kullandıkları yaş ortalaması 12.98 bulunmuştur. Literatürde konu ile ilgili benzer çalışmalara

bakıldığında bu verilere paralel sonuçlar ile karşılaşılmaktadır. Türkcan (1998), Türkiye’de madde kullanımı olan kişilerin profillerini ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı araştırmada Uçucu Madde Bağımlıları Merkezi (UMATEM)’nde 1996-1997 yılları arasında tedavi görmüş 13-18 yaş arası erkek ergen katılımcılardan veri toplamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların ilk madde kullanım yaşlarının 7-15 yaşları arasında olduğu tespit edilmiştir. Konuyla ilgili bir başka çalışma ise Ögel ve arkadaşları (2005)’nin yatılı tedavi görmekte olan ve yaşı 18’den küçük olan uçucu madde bağımlılarında cinsiyet ve madde kullanım özelliklerinin yaşadıkları yere göre karşılaştırılması amacıyla yaptıkları çalışmadır. Çalışma 2002-2003 yıllarında yine UMATEM’nde yatılı olarak tedavi görmekte olan 18 yaş ve altı ergen ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına bakıldığında ilk madde kullanma yaşı ortalaması 12 civarında bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin eğitim durumuna göre algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Eğitim durumu ortaokul/açıköğretim ortaokul olan ergenler, eğitim durumu lise/açık öğretim lise olan ergenlere göre daha az duygusal sıcaklık algılamaktadırlar. Katılımcıların eğitim düzeylerine ait dağılımların homojen olmadığı göz önüne alındığında; sonuçların etkilenmiş olabileceği düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde bu değişkenleri inceleyen çalışmalara rastlanmamış, bu konuda homojen dağılımlı gruplar tercih edilerek yapılacak çalışmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen bir başka veriye göre, kumar oynayan babaların ilk kez spor bahis, at yarışı, spor toto/spor toto, bahis, borsa, oyun makineleri, şans, iskambil ve okey oynama yaşı ortalaması 24.42 bulunmuştur. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde bu sonuçlara paralellik gösteren bulgulara rastlanmaktadır. Bland ve arkadaşları (1993), patolojik kumar oynama yaygınlığını ortaya çıkarmayı amaçladıkları geniş çaplı araştırmada 7214 kişiden veri toplamışlardır. Çalışmada yer alan katılımcıların kumar oynamaya başlama yaşı olarak en sık 25-29 yaş arası bulunmuştur. Benzer şekilde Altıntaş’ın (2018) kumar oynama bozukluğu olan ve olmayan kişilerde depresyon, anksiyete, dürtüsellik ve ruminatif düşüncelerin değerlendirilip iki grup arasında karşılaştırmayı amaçladığı çalışmasında da paralel sonuçlara rastlanmıştır. Çalışmada Kumar Oynama Bozukluğu tanısı almış erkek hastaların kumar oynamaya başlama yaşları ortalaması 16-29 yaşları bulunmuştur.

Araştırma sonuçları incelendiğinde madde kullanmayan ergenlerin babalarından madde kullananlara göre daha fazla duygusal sıcaklık algıladıkları görülmektedir. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında araştırma sonucuna paralel bulgulara rastlanmıştır.

Emmelkamp ve Heeres (1988)'in, madde bağımlılığı olan bireylerin ebeveyn yetiştirme tarzlarının madde bağımlılığı olmayan bireylerden farklı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları araştırmada 43 çoklu madde kullanımı olan ve 111 kontrol deneğinden veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarında madde bağımlılığı olan bireylerin madde bağımlılığı olmayanlara göre ebeveynlerinden daha az duygusal sıcaklık hissettikleri ortaya çıkarılmıştır.

Bu çalışmada, ergenlerin madde kullanıp kullanmama durumuna göre babalarından algıladıkları Duygusal Baskı/Cezalandırma ve Fiziksel Cezalandırma düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Madde kullanmayan ergenlerin kullananlara göre babalarından algıladıkları duygusal baskı/cezalandırma ve fiziksel cezalandırmanın daha düşük olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili literatürde bir araştırmaya rastlanmıştır. Coombs ve Landsverk (1988), ebeveyn ve ergen ilişkisinin duygu ve güç boyutları arasında nerede olduğu ve bu durumun ergenin alkol ve madde kullanımına etkisini incelemek amacıyla çalışma yürütmüşlerdir ve bu çalışmaya yaşları 9-17 arasında değişen Kaliforniya'da yaşamakta olan madde kullanımı olan ve olmayan ergenleri dahil etmişlerdir. Çalışma sonuçlarında ebeveynlerinin cezalandırıcı tutumlarının ergenlerin madde kullanım durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Bu sonuç, araştırmanın verileriyle uyuşmamaktadır. Bunun nedeninin kültürel farklılık olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada, madde kullanmayan ergenlerin kullananlara göre babalarından daha fazla aşırı korumacılık/müdahalecilik algıladıkları ortaya çıkarılmıştır. Literatürde bu konu ile ilgili elde edilen sonuçlar farklılık göstermektedir. Örneğin Emmelkamp ve Heeres (1988)'in madde bağımlılığı olan 43 bireyden oluşan deney grubu ve madde kullanımı olmayan 111 bireyin oluşturduğu kontrol grubuyla yaptığı çalışmada madde bağımlılığı olan katılımcıların kontrol grubuna göre ebeveynlerini daha korumacı olarak algıladıkları ve bu farkın hem anne hem baba için anlamlı olduğu bulunmuştur. Bir başka çalışmada ise araştırmanın sonuçlarına paralel sonuçlara rastlanmıştır. Aydoğdu ve Olcay Çam (2013)'in madde bağımlılığı olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, sosyal destek ve ebeveyn stilleri açısından incelenmesi, bu olguların madde kullanımına etkisinin araştırılması amacıyla yürüttükleri çalışmada benzer bir sonuç elde edilmiştir. 14-18 yaşları arasındaki 544 ergen ile gerçekleştirilen çalışmada madde kullanım bozukluğu olmayan ergenlerin algıladıkları kontrol ve denetleme puanları, madde kullanım bozukluğu olanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen verilere göre, madde kullanımı olmayan ergenlerin kayırmacılık puanları madde kullanımı olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatürde bu konuda benzer sonuçlara ulaşan çalışmalara rastlanmıştır. Örneğin Kokkevi ve Costas (1988), maddeye bağlı suçlardan hüküm giymiş 91 erkek madde bağımlılığı olan bireyle gerçekleştirdiği çalışmada madde bağımlılığı olan erkekler olmayanlara göre babalarının kendilerini kardeşlerinden daha az kayırdığını bildirmişlerdir.

Bu araştırmaya katılan ergenlerin yaşları ile babalarından algıladıkları duygusal baskı/cezalandırma, kayırmacılık ve fiziksel cezalandırma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunun nedeni olarak araştırmaya katılan ergenlerin yaş aralığının dar olması düşünülmektedir. Ergenlerin yaşları ile algılanan duygusal sıcaklık ve aşırı korumacılık/müdahalecilik arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur. Ergenlerin yaşları arttıkça algıladıkları duygusal sıcaklık ve aşırı korumacılık/müdahalecilik azalmaktadır. Bu sonucun nedeninin birçok anne babaların dış dünyaya karşı savunmasız olan küçük çocuklarını korumaya yönelik daha fazla davranış sergilemeleri, çocuk büyüdükçe bu davranışların azalması olarak düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde bu değişkenlerin arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Konunun daha iyi anlaşılması için daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulmakta olduğu düşünülmektedir.

Araştırma verilerine bakıldığında, babası evli olan ergenlerin duygusal sıcaklık puanlarının olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde bu sonuca paralel sonuçlara sahip çalışmalara rastlanmıştır. Kaya ve Gündüz (2019) anne babası evli veya boşanmış olan 10-14 yaşlarındaki ergenler ile gerçekleştirdikleri çalışmada medeni durumu boşanmış olan ebeveynlerin çocukları evli olan ebeveynlerin çocuklarına göre babalarından daha az duygusal sıcaklık algıladıklarını gözlemlemiştir. Ancak eşlerinden ayrı yaşayan ve evli ebeveynler ile ergen tarafından algılanan duygusal sıcaklık alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmadığını bildirmişlerdir.

Çalışmanın sonuçlarına göre babaların medeni durumlarına göre ergenlerin algıladıkları Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılık alt boyutlarının farklılaşmadığı ortaya çıkarılmıştır. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarına paralel sonuçlara rastlanmıştır. Kaya ve Gündüz (2019)'ün 10-14 yaş arası ergenlerin ebeveynlerinin medeni durumuna göre algıladıkları ebeveyn tutumları ile somatizasyon belirtileri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar bulmuşlardır. Katılımcıların babalarından algıladıkları aşırı korumacılığın babanın medeni durumuna göre anlamlı bir düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre babası evli olan ergenlerin duygusal baskı/cezalandırma ve fiziksel cezalandırma puanlarının babası evli olmayan ergenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Boşanma sonrası çocuk ve ergenlerin çoğunlukla anneleriyle yaşadığı ve babalarıyla geçirdikleri vaktin kısıtlı olması düşünüldüğünde bu sonuç olası görülmektedir. Aynı zamanda babaların medeni durumlarına ait dağılımların homojen olmamasının araştırma sonuçlarını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Literatürde bu konu ile ilgili az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu olguların daha homojen gruplar tercih edilerek incelendiği ve karşılaştırıldığı daha fazla çalışmanın yapılmasının konunun anlaşılması açısından gerekli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, babası lisans/lisansüstü eğitim düzeyinde olan ergenlerin daha düşük eğitim düzeyinde olanlara göre algıladıkları fiziksel cezalandırma daha düşüktür. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde araştırmanın sonuçlarına paralel sonuçlara rastlanmıştır. Örneğin Simons ve arkadaşlarının (1991) sert ebeveynliğin kuşaklararası aktarımını ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre eğitim düzeyi daha yüksek olan ebeveynlerin erkek çocuklara sert cezalandırma puanları, eğitim düzeyi daha düşük olan ebeveynlere kıyasla daha düşük bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında babaların eğitim durumlarına göre ergenlerin algıladıkları baba tutumlarının farklılaştığı bulunmuştur. Babası lisans veya lisansüstü eğitim düzeyine sahip ergenler, babası daha düşük eğitim düzeyine sahip ergenlere kıyasla daha yüksek düzeyde aşırı korumacılık/müdahalecilik algılamaktadır. Konuyla ilgili literatür incelendiğine araştırmaların genellikle çocuklar ve ebeveynleri üzerine gerçekleştirildiği, sonuçların ise çalışmada bulunan sonuçlara paralel olduğu görülmüştür. Örneğin Aydoğdu ve Dilekmen (2016)'in Erzincan'da ikamet eden 2-6 yaş arası çocuğu olan 462 ebeveynin katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmada aşırı koruyucu tutumun ebeveynlerin eğitim durumlarına göre anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe aşırı koruyucu tutumun da yükseldiği gözlemlenmiştir. Bir başka çalışma ise Şanlı ve Öztürk (2012)'ün okul öncesinde dönemde öğrenim gören çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme stillerini etkileyen etmenlerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmadır. İzmir'de seçilen üç anaokulunda öğrenim görmekte olan 643 öğrencinin annesiyle gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre ilköğretim mezunu olan annelerin aşırı koruyucu tutumları lise ve üniversite mezunu olan annelerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmada babasının eğitim düzeyi lisans/lisansüstü olan ergenlerin, babası daha düşük eğitim düzeyine sahip ergenlere kıyasla babalarından daha yüksek duygusal sıcaklık ve kayırmacılık, daha düşük duygusal baskı/cezalandırma algıladıkları bulunmuştur. Bunun nedeninin yüksek eğitim düzeyinin çocuk yetiştirme hakkında daha fazla bilgi sahibi ebeveyn olmaya katkı sağladığı olarak düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde bu olguları inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Konunun daha iyi anlaşılması ve alan yazına katkıda bulunması açısından daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmanın verilerine göre, babaların çalışıp çalışmama durumuna göre ergenlerin algıladıkları Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılığın farklılaşmadığı görülmektedir. Literatürde konuyla ilgili çalışmaya ters düşen sonuçlara rastlanmıştır. Aydoğdu ve Dilekmen (2016), ebeveyn tutumlarının çalışma durumu, yaş, aylık gelir, cinsiyet, çocuk sayısı ve eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları araştırmada; işsiz olan ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumlarının çalışmakta olan ebeveynlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu gözlemlemişlerdir.

Çalışma sonuçlarına bakıldığında babaların çalışma durumuna göre ergenlerin algıladıkları Duygusal Sıcaklık, Duygusal Baskı/Cezalandırma ve Fiziksel Cezalandırma düzeyleri farklılaşmaktadır. Babası işsiz olan ergenlerin babası çalışanlara kıyasla daha düşük duygusal sıcaklık, daha yüksek duygusal ve fiziksel cezalandırma algıladıkları bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının nedeninin işsizlik gibi bireyi ruhsal açıdan zorlayan bir durumda bireyin ailesine ve çocuklarına tahammülünün azalması, dolayısıyla ilişkilerin bozulması olduğu düşünülmektedir. Literatürde konuyla ilgili sonuçlara yer vermiş az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bununla birlikte, araştırmada babaların çalışma ve çalışmama durumlarına ait dağılımların homojen olmaması sebebiyle ileride bu konuda yapılacak çalışmaların artırılmasının ve homojen gruplar tercih etmesinin bu olguların arasındaki ilişkiyi anlamaya yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan babaların aylık gelirine göre ergenlerin algıladıkları Duygusal Sıcaklık, Duygusal Baskı/Cezalandırma, Fiziksel Cezalandırma, Aşırı Korumacılık/Müdahalecilik ve Kayırmacılık düzeylerinin farklılaştığı görülmüştür. Babasının aile aylık geliri 5001 TL ve üzeri olan ergenlerin babası daha düşük gelire sahip ergenlere göre babalarından daha yüksek duygusal sıcaklık, aşırı korumacılık/müdahalecilik ve kayırmacılık; daha düşük duygusal baskı/cezalandırma algıladığı bulunmuştur. Babasının aylık geliri 5001 TL ve üzeri olan ergenlerin daha babası daha düşük gelire sahip olanlara göre algıladıkları fiziksel cezalandırmanın daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçların

ortaya çıkma nedeninin düşük gelire sahip olan bireylerin geçim sıkıntıları sebebiyle daha stresli olması ve bu durumun aile ilişkilerine yansması olarak düşünülmektedir. Literatürde yer alan bazı çalışmalarda bulunan sonuçlar bu verilerle paralellik göstermektedir. Simons ve arkadaşlarının (2019) gerçekleştirdiği çalışmada düşük sosyoekonomik düzeyden gelen ebeveynlerin çocuklarını daha şiddetli cezalandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ergenlerin algıladıkları baba yetiştirme stillerinin babalarının kumar oynama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Babaları kumar oynayan ergenlerin oynamayanlara göre daha düşük duygusal sıcaklık, aşırı korumacılık/müdahalecilik ve kayırmacılık, daha yüksek duygusal ve fiziksel cezalandırma algıladıkları ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuçların ortaya çıkma nedeninin sorunlu kumar oynama davranışının sonuçlarının ekonomik, ruhsal ve sosyal sorunlara neden olması ve bireyin aile yaşantısını olumsuz etkilemesi olarak düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde bu alanda yapılan çalışmaların genellikle ergen kumar oynama davranışı üzerinde yoğunlaştığı (Winters vd., 1993) ve ergenlerin algıladıkları ebeveyn yetiştirme stilleri ile ebeveynin kumar oynama davranışı ile ilgili yapılmış çalışmalar olmadığı gözlemlenmiştir. Ailenin tüm bireylerini etkileyen sorunlu kumar oynama davranışının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu alanda daha fazla çalışma yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde ergenlerin madde kullanıp kullanmamasına göre babaların kumar oynama düzeylerinin farklılaştığı görülmektedir. Madde kullanmayan ergenlerin babalarının kullananlara göre kumar oynama düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Çocuğun madde kullanımının ailedeki bireylerin stres gibi pek çok ruhsal sorunlar yaşamasına sebep olabilmesinden dolayı ebeveynlerin ev dışında vakit geçirmek, stresi azaltmak ve rahatlamak amacıyla kumar oynama davranışına yönelmesi bu sonuçların ortaya çıkma sebeplerinden biri olabileceği düşünülmektedir. Literatürde ergendeki madde kullanımı ve ebeveyndeki kumar oynama davranışının birlikte incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada bulunan bu verilerin gelecek çalışmalara kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, araştırmaya katılan babaların kumar oynama düzeylerinin babaların eğitim düzeylerine göre anlamlı derecede farklılaştığı; medeni durumları, aylık gelir düzeyleri ve çalışma durumları değişkenlerine göre ise anlamlı derecede farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Bunun nedenlerinin günümüzde çok çeşitli kumar türlerinin bulunması, internet ortamında kredi kartlarını kullanarak kumar oynayabilme olanağının olması, düşük

meblağlarda da kumar oynayabilme ve kişilerin tanıdıklarından borç istemesi olarak düşünülmektedir. Lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerine sahip babaların eğitim düzeyi daha düşük olanlara göre kumar oynama düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde birbirinden farklı sonuçlara rastlanmıştır. Volberg (2003), Gemini Research için Arizona'daki kumar probleminin yaygınlığını belirlemek ve var olan popülasyondaki kumar oynama bozukluğundan en çok etkilenen grupları belirlemek amacıyla geniş çaplı bir çalışma yürütmüştür. Arizona'da ikamet eden ve 18 yaş üstü olan 2750 kişinin dahil edildiği araştırmada kumar oynama düzeyleri pek çok demografik değişken açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların sorunlu kumar oynama ve oynamama davranışının medeni durum, gelir ve eğitim durumları anlamlı derecede farklılaşmamaktadır. Bunun yanı sıra, sorunlu kumar oynama davranışı olan bireylerin çalışma durumunun diğer gruptan anlamlı derecede farklılaştığı, sorunlu kumar oynama davranışı olan kişilerin olmayanlara göre daha fazla tam zamanlı işlerde çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre duygusal sıcaklık alt boyutunun fiziksel cezalandırma, duygusal baskı/cezalandırma, aşırı korumacılık/müdahalecilik ve kayırmacılık alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir korelasyon bulunmuştur. Konuyla ilgili alanyazın incelendiğinde benzer sonuçlara sahip çalışmalara rastlanmıştır. Örneğin Penelo, Viladrich ve Domenec (2012)'in ebeveyn yetiştirme stillerini belirleyen Egna Minnen Beträffande Uppfostran-Ergen (S-EMBU-A) ölçeğinin İspanyolca versiyonunun psikometrik özelliklerini değerlendirme amacıyla yaptığı çalışmada duygusal sıcaklık ve aşırı koruma arasındaki ilişki negatif olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde Aluja, Del Barrio ve Garcia (2006) da klinik olmayan ergen örnekleminde EMBU'nun farklı versiyonlarının psikometrik özelliklerini ölçmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada duygusal sıcaklık ve aşırı korumacılık/müdahalecilik alt boyutları arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmada algılanan baba tutumlarının ergenlerin eğitim düzeyi ve madde kullanım durumu, babaların medeni durumu, çalışma durumu, eğitim düzeyi, aylık gelir ve kumar oynama durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Aynı zamanda babaların kumar oynama düzeylerinin eğitim düzeyi ve ergenlerin madde kullanımının durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı ortaya çıkarılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİ

Bu çalışmada ergenlerin madde kullanımının babalarının kumar oynamasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Literatürde, bu değişkenlerin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle farklı veya benzer örneklem grupları ile bu iki değişkenin arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.

Çalışma Gaziantep'te yer alan bir psikiyatri kliniğinde tedavi görmekte olan madde bağımlılığı olan ergenler ve Gaziantep'te öğrenim görmekte olan ergenler ile sınırlıdır. Farklı illerdeki farklı tedavi merkezleri ve öğrenciler dahil edilerek daha geniş bir grupta çalışma yapılabilir.

Araştırmada ergenlerin algıladıkları baba tutumları ile babalarının kumar oynaması arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Son zamanlarda dikkat çekmeye başlayan davranışsal bağımlılıklardan olan kumar bağımlılığının aile üzerine etkisi ve aile çerçevesinde değerlendirilmesi için bu olgular ile daha fazla çalışma yapılabilir.

Madde bağımlılığı ve kumar bağımlılığı alanında çalışmakta olan ruh sağlığı uzmanlarının, bireylerin aile üyelerini ve aile yaşamını etkileyen etmenleri daha iyi anlayabilmeleri ve bu etmenlerin bağımlılıklarına olan etkisini daha detaylı bir şekilde araştırmalarının, bağımlılık tedavisi uygulamalarına daha fazla katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Amato, P. R. (1988). Family processes and the competence of adolescents and primary school children. *Journal of Youth and Adolescence*, 18(1), 39-53. Doi: [10.1007/BF02139245](https://doi.org/10.1007/BF02139245).
- Amato, P. R. and Fowler, F. (2002). Parenting practices, child adjustment and family diversity. *Journal of Marriage and Family*, 64(3), 703-716.
- Arcan, K. (2012). *Psychological predictors of problem gambling behaviors*. Unpublished master dissertation, Middle East Technical University Social Sciences, Lefkoşa.
- Altınbaş, K., Saatçioğlu, Ö. ve Çakmak, D. (2007). Madde Bağımlılığı ve Psikoz. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 44(1), 34-40.
- Altıntaş, S. ve Öztapak, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 7(13), 109-128.
- Altıntaş, M. (2018). Kumar oynama bozukluğu tanısı olan hastalarda anksiyete, depresyon, ruminasyon ve dürtüsellik. *Cukurova Medical Journal*, 43, 624-633.
- Aluja, A., Del Barrio, V., & Garcia, L. F. (2006). Comparison of several shortened versions of the EMBU: exploratory and confirmatory factor analyses. *Scandinavian Journal of Psychology*, 47(1), 23-31.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Aydoğdu, H. ve Olcay Çam, M. (2013). Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(3), 137-144.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 889-892.
- Bayındır, G. (2018). Kumar ve şans oyunlarına toplumsal bakış: Niğde örneği. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 58-83.
- Bayram Gülaçtı, H. ve Kazak Berument, S. (2018). Kardeşlerin algıladığı farklılaşan ebeveyn yaklaşımları ölçeği'nin geliştirilmesi. *20. Ulusal Psikoloji Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı* (s. 297). Ankara: Türk Psikologlar Derneği İktisadi İşletmesi.
- Bieber, I. (1977). Pathogenicity of parental preference. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis*, 5(3), 291-298. Doi: <https://doi.org/10.1521/jaap.1.1977.5.3.291>.

- Bilt, J. V., Dodge, H. H., Randav, R., Shaffer, H. J. and Ganguli, M. (2004). Gambling participation and social support among older adults: a longitudinal community study. *Journal of Gambling Studies*, 20(4), 373-390. Doi: 10.1007/s10899-004-4580-0.
- Bircan, S. (2011). *Madde bağımlısı olan ve olmayan ergenlerin benlik saygıları, algıladıkları ebeveyn kabul reddi ve çocuk yetiştirme stillerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Bland, R. C., Newman, S. C., Orn, H. And Stebelsky, G. (1993). Eridemiology of pathological gambling in edmonton. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 38(2), 108-112.
- Blaszczynski, A. P., & McConaghy, N. (1988). SCL-90 assessed psychopathology in pathological gamblers. *Psychological Reports*, 62(2), 547-552. Doi: [10.2466/pr0.1988.62.2.547](https://doi.org/10.2466/pr0.1988.62.2.547).
- Blaszczynski, A. and Nower, L. (2002). A pathways model of problem and pathological gambling. *Addiction*, 97(5), 487-499. Doi: 10.1046/j.1360-0443.2002.00015.x.
- Brody, L. R., Copeland, A. P., Sutton, L. S., Richardson, D. R. and Guyer, M. (1998). Mommy and daddy like you best: perceived family favouritism in relation to affect, adjustment and family process. *Journal of Family Therapy*, 20(3), 269-270.
- Buchman, D. Z., Illes, J. and Reiner, P. B. (2011). The paradox of addiction neuroscience. *Neuroethics*, 4(2), 65-77.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. , Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Can, M. Ş. (2007). *İlköğretim II. Kademe öğrencilerinde görülen “madde bağımlılığı” alışkanlığı: Sakarya ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Churchill, S. A. and Farrell, L. (2018). The impact of gambling on depression: new evidence from England and Scotland. *Economic Modelling*, 68, 475-483.
- Coombs, R. H. and Landsverk, J. (1988). Parenting styles and substance use during childhood and adolescent. *Journal of Marriage and The Family*, 50(2), 473-482.

- Coşkun, İ. (2017). *Psikopatolojinin, kumar oynama davranışı ve alkol-madde kötüye kullanımı ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Cüre, S. ve Gökler Danışman, I. (2015). Ebeveyn yetiştirme tarzları ölçeği-çocuk formu'nun türkiye örneklemeine uyarlama çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 22(2), 81-96.
- Çakır, S. G. ve Aydın, G. (2005). Parental attitudes and ego identity status of turkish adolescents. *Adolescence*, 40(160), 847-859.
- Çakmak, S. ve Tamam, L. (2018). Kumar oynama bozukluğu: genel bir bakış. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 78-97.
- Çalın, S. (2019). *Anadolu Bölgesi'nde kumar bağımlılığının psikolojik semptomlarla olan ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çetinkaya, S. (2019). *Algılanan anne baba tutumlarının ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Demirci, M. (2016). *Üniversite öğrencilerinde madde bağımlılığı ve intihar ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirsu, Ö. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkide anksiyete duyarlılığının ve psikolojik dayanıklılığın aracı rolleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Dirik, G., Yorulmaz, O. ve Karancı, A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(2), 123-130.
- Dogar, İ. A., Ali, M. S. and Rehman, M. S. (2005). Addictive drugs; effect on haematological and hormonal profiles in men. *The Professional Medical Journal*, 12(3), 237-246.
- Duvarcı, İ. ve Varan, A. (2001). South oaks kumar tarama testi türkçe formu güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 34-45.

- Ebibi Çakır, S. (2018). *Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin anne baba tutumları ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması*. Bilim uzmanlığı tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Emmelkamp, P. M., & Heeres, H. (1988). Drug addiction and parental rearing style: a controlled study. *International Journal of The Addictions*, 23(2), 207-216.
- Gemini Research. (2003). *Gambling and problem gambling in Arizona: Report to the Arizona lottery*. [Gambling and Problem Gambling Arizona 2003.pdf \(ucalgary.ca\)](#). (10.08.2021).
- George, D. and Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: a simple guide and reference*. 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- George, S., vd. (2016). A cross-sectional study of problem gambling and its correlates among college students in South India. *BJPsych Open*, 2(3), 199-203.
- Gray, M. R., & Steinberg, L. (1999). Unpacking authoritative parenting: reassessing a multidimensional construct. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 574-587.
- Goodman, A. (1990). Addiction: definition and implications. *British Journal of Addiction*, 85(11), 1403-1408.
- Hudson, J. L. and Rapee, R. M. (2005). Parental perceptions of overprotection: specific to anxious children or shared between siblings. *Behavior Change*, 22(3), 185-194.
- Karaca, İ. (2010). *Aile içi iletişimin ortaöğretim öğrencilerinin madde bağımlılığına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo-TV ve Sinema Anabilim Dalı, Elazığ.
- Karaer, Y. (2018). *Patolojik internet kullanımı olan ergenlerde anne baba tutumları, algılanan sosyal destek ve duygu düzenleme becerileri*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara.
- Karataş, Z. (2020). Madde kullanım bozukluğu olan yetişkinlerin sorunlarının açıklanmasında aile işlevleri ve çeşitli demografik değişkenlerin rolü. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 70-105.
- Kartal, E. (2017). *Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan hastalarda komorbidite kumar oynama bozukluğunu yordayan özellikler: mizaç ve dürtüsellik özellikleri*.

- Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, F. Ş. ve Gündüz, İ. (2019). Anne babası evli veya boşanmış olan çocukların algıladıkları ebeveyn tutumu ile somatizasyon belirtileri arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 35-56.
- Kokkevi, A. and Costas, S. (1988). Parental rearing patterns and drug abuse. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 78, 151-157.
- Kumar Bağımlılığı*. 23 Temmuz 2021, <https://www.yedam.org.tr/kumar-bagimliliği>.
- Kurak, U. (2020). *Kumar bağımlılarında aile ilişkilerinin dürtüsellik ve bilinçli farkındalığın incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Lefkoşa.
- Kurdek, L. A. and Fine, M. A. (1994). Family acceptance and family control as predictors of adjustment in young adolescents: linear, curvilinear, or interactive effects? *Society For Research in Child Development*, 65(4), 1137-1146. Doi: <https://doi.org/10.2307/1131310>
- Kuru Örgün, S. (2000). *Anne baba tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Ladouceur, R., and Mayrand, M. (1987). Depressive behaviors and gambling. *Psychological Reports*, 60(3), 1019-1022.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L. and Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049-1065.
- Lesieur, H. R. and Blume, S. B. (1987). The South Oaks Gambling Screen (SOGS): A new instrument for the identification of pathological gamblers. *American journal of Psychiatry*, 144(9), 1184-1188.
- Linden, R. D., Pope, H. G. and Jonas, J. M. (1986). Pathological gambling and major affective disorder: preliminary findings. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 47(4), 201-203

- Maarroof Hamadsaed, W. (2021). *Uyuşturucu bağımlılığı üzerinde etkili olan sosyal faktörler ve madde kullancılarının profili: Erbil/İrak şehri örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Elazığ.
- Madde Bağımlılığı*. 9 Ağustos 2021, <https://www.yedam.org.tr/madde-bagimlilik>.
- McCormick, R. A., Russo, A. M., Ramirez, L. F. and Taber, J. I. (1984). Affective disorders among pathological gamblers seeking treatment. *American Journal of Psychiatry*, 141(2), 215-218. Doi: <https://doi.org/10.1176/ajp.141.2.215>
- Moran, E. (1970). Varieties of pathological gambling. *The British Journal of Psychiatry*, 116(535), 593-597. Doi: 10.1192/bjp.116.535.593.
- Nida. (2011). Understanding Drug Abuse and Addiction. <https://www.drugabuse.gov/sites/default/files/understanding.pdf>. (16.02.2021).
- Oğuz, F. (2019). *Ergenlerde algılanan anne-baba tutumları ve bağlanma stilleri ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Oğuz, F. ve Öğretir Özçelik, A. D. (2018). Ergenlerde algılanan anne baba tutumu ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58), 535-543.
- Ögel, K. (2005). Madde kullanım bozuklukları epidemiyolojisi. *Yeniden Sağlık ve Eğitim Dergisi*, 1(47), 61-64.
- Öngel Atar, A., Yalçın, Ö., Uygun E., Çiftçi Demirci, A. ve Erdoğan, A. (2016). Madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde aile işlevlerinin, çift uyumunun ve anne baba tutumunun değerlendirilmesi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 53(1), 38-44.
- Parker, G., Tupling, H. and Brown, L. B. (1979). A parental bonding instrument. *British Journal of Medical Psychology*, 52(1), 1-10. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1979.tb02487.x>.
- Pazarcıklı, M. (2018). *Yasa dışı madde kullanımı nedeniyle denetimli serbestlik tedbirine tabi kişilerde madde kullanımına eşlik eden sigara, alkol ve patolojik kumar bağımlılığının araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Madde Bağımlılığı Anabilim Dalı, İzmir.

- Penelo, E., Viladrich, C. and Domenech, J. M. (2012). Adolescents' perceptions of parental behavior: psychometric properties of the short Egna Minnen Beträffande Uppfostran-Adolescent version (S-EMBU-A) in a clinical sample. *Comprehensive Psychiatry*, 53(1), 87-94.
- Radziszewska, B., Richardson, J. L., Dent, C. W. and Flay, B. R. (1996). Parenting style and adolescent depressive symptoms, smoking and academic achievement: ethnic, gender, and SES differences. *Journal of Behavioral Medicine*, 19(3), 289-305.
- Rizeanu, S. (2014). The efficacy of cognitive-behavioral intervention in pathological gambling treatment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 127, 626-630.
- Rohner, R. P. (2004). The parental "acceptance-rejection syndrome": universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*, 59(8), 830-840. Doi: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.8.830>.
- Rohner, R. P. and Cournoyer, D. E. (1994). Universals in youths' perceptions of parental acceptance and rejection: evidence from factor analyses within eight sociocultural groups worldwide. *Cross-Cultural Research*, 28(4), 371-383.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. and Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3), 299-334. Doi: <https://doi.org/10.1525/eth.2005.33.3.299>.
- Rosenthal, R. J. and Faris, S. (2019). The etymology and early history of 'addiction'. *Addiction Research & Theory*, 27(2), 1-13. Doi: 10.1080/16066359.2018.1543412.
- Sağır, A. ve Çabuk, S. (2010). Şans oyunlarının toplumun beklentileri üzerine etkisi: Sakarya örneği. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, 1, 143-166.
- Sandhu, D., Singh, B., Tung, S. and Kundra, N. (2012). Adolescent identity formation, psychological well-being, and parental attitudes. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 27(1), 89-105.
- Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Conger, R. D. and Wu, C.-I. (1991). Intergenerational Transmission of Harsh Parenting. *Development Psychology*, 27(1), 159-171.
- Siyez, D. M., Gezginci Gürçay, E. ve Yüncü, Z. (2012). Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin çocukluk dönemi aile yaşantılarına ilişkin algıları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13, 299-305.

- Shaffer, H. J., Howard, J., Hall, M. N. and Bilt, J. V. (1999). Estimating the prevalence of disordered gambling behavior in the United States and Canada: a research synthesis. *American Journal of Public Health*, 89(9), 1369-1376. Doi: 10.2105/ajph.89.9.1369.
- Sulak, Ş. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Şenocak, M. (2019). *Karadeniz bölgesinde madde bağımlılığı bulunan bireylerin psikolojik semptomlarıyla ve aleksitimi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Taylan, H. H. (2018). Madde bağımlılığı sürecinde ailenin rolü. Y. Genç (Ed.), *Madde bağımlılığı ve aile* (ss. 14-28). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü. (2020). *Acil servislerde madde kullanım bozukluklarına yaklaşım rehberi*. [acil-servislerde-madde-kullanim-bozukluklarina-yaklasim-rehberipdf.pdf \(saglik.gov.tr\)](http://www.saglik.gov.tr/medya/2020/02/12/12022021-acil-servislerde-madde-kullanim-bozukluklarina-yaklasim-rehberipdf.pdf). (12.02.2021).
- Tiyekli, U. (2013). *Bağımlılığın Tanımı*. <http://www.utkantiyekli.com/bagimlilikayrinti.asp?id=52>. (15.08.2021).
- Tufan, S. (2018). Bağımlılığın tanımı, esrar bağımlılığı, belirtileri ve görüşmede temel ilkeler. *Okul Psikolojik Danışmanı E-Bülteni*, 8, 51-53.
- Türkcan, A. (1998). Türkiye'de madde kullananların profili: hastane verilerinin incelenmesi. *Düşünen Adam*, 11(3), 56-64.
- Türk Ceza Kanunu (TCK). (2004). Temel ilkeler ve tanımlar. Temmuz 23, 2021 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> adresinden alındı.
- van Holst, R. J., van den Brink, W., Veltman, D. J. and Goudriaan, A. E. (2010). Brain imaging studies in pathological gambling. *Curr Psychiatry Rep*, 12(5), 418-425. Doi: 10.1007/s11920-010-0141-7.
- Wiebe, J., Single, E. and Falkowski-Ham, A. (2003). Exploring the evolution of problem gambling: A one year follow-up study. *Canadian Centre on Substance Abuse and*

Responsible Gambling Council of Ontario. Temmuz 23, 2021 tarihinde file:///C:/Users/SEDA/Desktop/TEZ/kumar/wiebe.pdf adresinden alındı.

Winters, K. C., Stinchfield, R. and Fulkerson, J. (1993). Patterns and characteristics of adolescent gambling. *Journal of Gambling Studies*, 9(4), 371-386.

World Health Organization. (2020). ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics. <https://icd.who.int/browse11/lm/en#/http%3a%2f%2fid.who.int%2fid%2fentity%2f1041487064> (02.09.2020).

World Health Organization (2016). International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10).

Yancar, C. (2005). *Madde bağımlılarında ikinci eksen komorbidite ve kişilik özelliklerinin bağımlılık şiddeti ve yaşam kalitesine etkisinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 11. Psikiyatri Birimi, İstanbul.

Yaşar, M. R. (2010). Şans oyunları ve iddaa. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(34), 138-171.

Yenigün, F. (2019). *Ergenlik döneminde algılanan anne baba tutumlarının bireyin ruhsal durumları ve akran ilişkileri üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

EKLER

Ek-1. Etik Kurul Belgesi

T.C. HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU KARARI

Sayı : -804.01-E.2007020013
Konu : Etik Kurul Hak.

Tarih:02.07.2020

Çalışmanın Türü:	Yüksek Lisans Tezi
Konu:	Anket Uygulama
Başlık:	"Madde Bağımlılığı Olan ve Olmayan Ergenlerde Algılanan Baba Tutumları ve Babalarındaki Kumar Oynama Davranışının İncelenmesi"
Yürütücü / Danışman:	Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGUL
Yazar:	Seda ABAYLI
Karar:	Olumlu

e-imzalıdır
Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Etik Kurul Başkanı

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Gül Rengin KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ömer ÖZKAN
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Levent SUTCIGIL
Etik Kurul Üyesi

Eki:Seda ABAYLI.pdf (Elektronik Ek)

Adres : Hırnalımı Yolu Üzeri 8.Km - Şahinbey / GAZİANTEP
Tel : +90 342 211 80 91
Fax : +90 342 211 80 92

İrühbat : Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürüğü
Web : sbe.hku.edu.tr
e-Posta : sbe@hku.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre görevli elektronik imza ile imzalanmıştır.
[http://ebyy.hku.edu.tr/Dogrulama/Index?EvraKNo=E.2007020013&ErisimKodu=a399701d](http://ebyy.hku.edu.tr/Dogrulama/Index?EvrakNo=E.2007020013&ErisimKodu=a399701d)

Ek-2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Ergen Kişisel Bilgi Formu

ANKET FORMU

Değerli katılımcı "Madde Bağımlısı Olan ve Olmayan Ergenlerde Algılanan Baba Tutumları ve Babalarında Kumar ve Patolojik Kumar Oynama Davranışının İncelenmesi" adlı bu çalışma Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında Doç. Dr. Şaziye Senem Başgül danışmanlığında yürütülmekte olan yüksek lisans tez araştırmasıdır. Bu amaçla vereceğiniz bilgiler sadece bilimsel araştırma dahilinde kullanılacaktır ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Sizlerden alınacak bu bilgiler bilimsel açıdan değerli olacaktır. Katkı sağlayacağınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yaşınız? _____

Eğitim durumunuz?

- Okuma yazma bilmiyor
- İlkokul
- Orta okul
- Lise
- Açık öğretim-ortaokul
- Açık öğretim-lise

İlk uyuşturucu madde kullandığınızda kaç yaşındaydınız? ()

Hiç kullanmadıysanız burayı işaretleyiniz. ()

Baba Kişisel Bilgi Formu

ANKET FORMU

Değerli katılımcı "Madde Bağımlısı Olan ve Olmayan Ergenlerde Algılanan Baba Tutumları ve Babalarında Kumar ve Patolojik Kumar Oynama Davranışının İncelenmesi" adlı bu çalışma Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında Doç. Dr. Şaziye Senem Başgöl danışmanlığında yürütülmekte olan yüksek lisans tez araştırmasıdır. Bu amaçla vereceğiniz bilgiler sadece bilimsel araştırma dahilinde kullanılacaktır ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Sizlerden alınacak bu bilgiler bilimsel açıdan değerli olacaktır. Katkı sağlayacağınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Medeni Durumunuz ?

- Evli
 Bekar
 Boşanmış
 Ayrı yaşıyor

Eğitim Durumunuz?

- Okuma yazma bilmiyor
 İlkokul
 Orta okul
 Lise
 Üniversite

İş-Çalışma Durumunuz?

- İşsiz
 Çalışıyor

Ailenizin yaklaşık aylık geliri ne kadardır?

- 0-2.000 TL
 2.001- 5.000 TL
 5.001- 10.000 TL
 10.001 TL ve üzeri

İlk defa şans, bahis, borsa, piyango, loto, spor toto, at yarışı, spor bahis, oyun makineleri, iskambil, okey oynadığınızda kaç yaşındaydınız? ()

Hiç oynamadıysanız burayı işaretleyiniz ()

South Oaks Kumar Tarama Testi

7.1.5. South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT) Türkçe Formu

SOUTH OAKS KUMAR TARAMA TESTİ (SOKTT)

1. Bugüne kadar aşağıdaki kumar çeşitlerinden hangilerini oynadığınızı belirtiniz. Her kumar çeşidi için üç cevaptan ("hiç", "haftada bir kereden az" veya "haftada bir kere veya daha fazla") birini işaretleyiniz.

	Hiç	Haftada Bir Kereden Az	Haftada Bir Kere veya Daha Fazla
At yarışı	()	()	()
Parasına Kağıt Oyunları (yanık, poker..... gibi)	()	()	()
Parasına Okey	()	()	()
Parasına Zar Oyunları (barbut....gibi)	()	()	()
Horoz Dövüşü	()	()	()
Spor-Toto veya Spor-Loto	()	()	()
Sayısal-Loto	()	()	()
Kazı-Kazan	()	()	()
Milli Piyango	()	()	()
Borsada Oynama	()	()	()
Casino Oyunları	()	()	()
Parasına Beceri İsteyen Oyunlar Oynama (Bilardo.....gibi)	()	()	()
Yukarıda Belirtilmeyen Başka Kumar Çeşitleri (Lütfen Yazınız: _____)	()	()	()

2. Bugüne kadar bir günde kumara yatırdığımız en fazla para ne kadardır?

_____ TL

3. Hayatınızdaki insanlardan hangilerinin geçmişte veya halen kumar sorunu olduğunu işaretleyiniz:

- Baba Anne Kardeşler
 Büyük anne ve baba Eş veya partner Çocuklar
 Diğer akrabalar Arkadaş veya yaşamımdaki önemli başka

biri

4. Kumar oynadığınızda, kaybettiğiniz parayı yeniden kazanmak için bir başka gün yine kumar oynamaya gider misiniz?

- Hiç gitmem
 Bazen giderim (kaybettiğim zamanların yarısından azında)
 Kaybettiğim çoğu zaman giderim
 Her kaybettiğimde giderim

5. Gerçekten kazanmıyorken, hatta kaybettiğinizde, hiç kumardan para kazandığımızı iddia ettiğiniz oldu mu?

- Asla
 Evet, kaybettiğim zamanların yarısının azında
 Evet, çoğu zaman

6. Bahis ve kumarla ilgili hiç sorunuz olduğunu düşünüyor musunuz?

- Hayır
 Evet, geçmişte fakat şimdi değil
 Evet

7. Hiç niyet ettiğinizden daha fazla kumar oynadığımız oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

8. Hiç insanların, sizin kabul edip etmediğinize bakmaksızın, bahis oynamanızı eleştirdikleri veya size kumar sorunuz olduğunu söyledikleri oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

9. Kumar oynamanızdan veya kumar oynadığımız zaman olanlardan dolayı hiç suçluluk duyduğunuz oldu mu?

- () Evet, oldu () Hayır, olmadı
10. Bahse girmeyi veya kumar oynamayı bırakmak istediğiniz ama bunu yapamayacağınızı düşündüğünüz oldu mu?
- () Evet, oldu () Hayır, olmadı
11. Bahis kağıtlarını, piyango biletlerini, kumar paralarını, kumar borçlarını veya diğer bahis veya kumar delillerini eşinizden çocuklarınızdan veya hayatınızdaki diğer önemli insanlardan hiç sakladığınız oldu mu?
- () Evet, oldu () Hayır, olmadı
12. Birlikte yaşadığımız insanlarla parayı nasıl harcadığımız konusunda hiç tartıştığınız oldu mu?
- () Evet, oldu () Hayır, olmadı
13. (Eğer yukarıdaki soruyu Evet diye cevaplandırdıysanız) Para konusundaki tartışmaların hiç sizin kumar oynamanız üzerinde yoğunlaştığı oldu mu?
- () Evet, oldu () Hayır, olmadı
14. Hiç birinden borç alıp kumar yüzünden borcunuzu ödeyemediğiniz oldu mu?
- () Evet, oldu () Hayır, olmadı
15. Bahis oynama veya kumar yüzünden hiç işinize veya okulunuza geç gittiğiniz ya da gitmediğiniz oldu mu?
- () Evet, oldu () Hayır, olmadı
16. Eğer kumar oynamak veya kumar borçlarını ödemek için borç aldıysanız, kimden veya nereden borç aldınız? (Lütfen işaretleyiniz)
- () a. Evin parasından
- () b. Diğer akrabalarımızdan
- () c. Bankalardan, borç veya kredi kuruluşlarından
- () d. Kredi kartlarından
- () e. Tefecilerden
- () f. Şahsi veya ailevi eşya veya malları satma
- () g. Arkadaş veya tanıdıklardan
- () h. Altın, mücevher gibi birikimleri paraya çevirme
- () j. Bahisçiye borçlanma
- () k. Kumarhaneye borçlanma

EYTÖ-Ç/Baba Alt Ölçeği

Lütfen aşağıdaki soruları "babanızı" düşünerek yanıtlayınız.

1. Baban sana sevgisini gösterir mi?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

2. Baban seni kardeşlerinden (senden büyük ya da küçük olan) daha fazla şımartır mı?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

3. Sence baban seni seviyor mu?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

4. Baban basit şeyler için seni cezalandırır mı?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

5. Babanın istediğin şeyleri vermeyerek, seni hayal kırıklığına uğrattığı olur mu?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

6. Babanın seni ayrıcalıklı tutarak, sana istediğin şeyleri verip de, kardeşlerine (senden büyük ya da küçük olan) vermediği olur mu?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

7. Baban seni cezalandırırken, adil davranır mı?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Sence, baban sana karşı fazla mı katı?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Yanlış bir şey yaptığında babanla aram düzelterebilir misin?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Baban seni ara sıra kucaklar mı?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Babanın sana bir şey olmasından korktuğu için, sınıf arkadaşlarının yaptığı şeyleri sana yasakladığı olur mu?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Babanın başkalarının önünde seni azarladığı veya sana vurduğu olur mu?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Baban okuldan sonra ne yaptığını merak eder mi?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Eğer senin için işler iyi (yolunda) gitmezse, baban seni rahatlatmaya ya da sana yardımcı olmaya çalışır mı?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Baban fiziksel sağlığını yakından ilgili midir?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Baban sana hak ettiğinden fazla vurur mu?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Baban senden günlük işlere yardım etmeni isterse ve sen bunu yapmazsan, sinirlenir mi?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Yapmaman gereken bir şey yaptığında, baban kendini kötü/suçlu hissedeceğin kadar mutsuz oluyor mu?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Babanın seni kardeşlerinden (senden büyük ya da küçük olan) daha çok sevdiğini düşünür müsün?

Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Baban derslerinden aldığın notlarla ilgilenir mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

21. Sence yapacağın zor bir işte baban sana yardımcı olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

22. Baban her şey için seni suçlar mı?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

23. Baban sana hiç "Böyle şeyler yapmak için artık çok büyüksün" gibi şeyler söyler mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

24. Baban üzgün olduğunda, bunun senin suçun olduğunu düşündüğün olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

25. Baban seni sevdiğini açıkça belli eder mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

26. Sence baban senin düşüncelerini dikkate alıyor mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

27. Bir sırrın olduğunda, baban da bunu bilmek ister mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

28. Sence baban, seninle birlikte olmaktan hoşlanıyor mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

29. Babanın "Eğer böyle bir şey yapsaydın gerçekten mutsuz olurdum" gibi şeyler söylediği olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

30. Sence baban, büyümenin, senin için keyifli ve pek çok şey öğrenebileceğin bir süreç olması için uğraşır mı? (örneğin, sana güzel kitaplar vererek, birlikte dışarı çıkarak, seni kamplara yollayarak vb.)
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

31. Baban zaman zaman seni takdir eder mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

32. Babanın istemediği Őeyleri yaptığın için kötü birisi olduğunu dűŐündüğün olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
33. Sence babanın, okul ya da spor başarısı gibi konularda senden beklentisi yüksek midir?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
34. Babanın, dağınıklığını veya işleri yarım yamalak (baştan savma) yapmanı sorun ettiği olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
35. Kendini mutsuz hissettiğinde, baban sana yardım etmeye çalışır ve sana karşı anlayışlı olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
36. Babanın, hiçbir yanlışın/kabahatin olmadığı halde seni cezalandırđı olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
37. Baban için ne tür arkadaşlar edindiğin önemli midir?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
38. Evde ters giden bir Şeyler olduğuunda, bunun için suçlanan genelde sen mi olursun?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
39. Baban seni olduğuun gibi sever mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
40. Babanın sana karşı sert ve kırıcı davrandığı olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
41. Babanın seni küçük Şeyler için cezalandırđı olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
42. Babanın, beklemediğin bir anda sana tokat attığı olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
43. Baban, sevdiğin Őeylere ve hobilerine ilgi gösterir mi? (örneğin, bazen beraber bir Şeyler yapar mısınız, baban sen spor yaptığında gelir mi, seninle sohbetten keyif alır mı?)
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

44. Babanın sana vurduğu olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
45. Babanın sana kendini gerçekten değersiz hissettirdiği olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
46. Babanın kardeşlerine (senden büyük ya da küçük olan) sana verdiklerinden daha iyi şeyler verdiği olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
47. Babanın senin başına gelen şeylerle ilgili olarak fazla kaygılandığını düşünüyor musun?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
48. Babanla birbirinizi gerçekten sevdiğinizi hisseder misin?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
49. Babanın nedenini söylemediği halde, seninle ilgili kızgın ya da mutsuz olduğu olur mu?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
50. Gerçekten iyi bir şey yaptığında, baban seninle çok gurur duyar mı?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
51. Baban, kardeşlerinin yapmasına izin verdiğinden daha çok şey yapmana izin verir mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman
52. Baban seni sevdiğini sana sarılarak ya da seni kucaklayarak gösterir mi?
 Hayır, hiçbir zaman Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman